

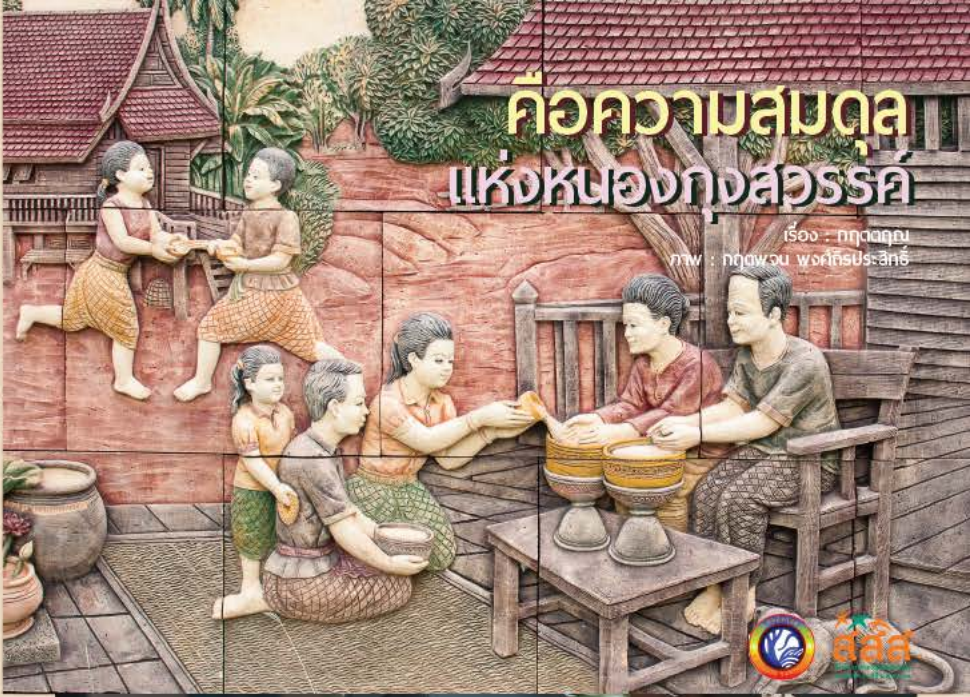
“ความสุขของคนชนบท ทุกที่ในประเทศไทย
คือขอให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล
แค่นี้มีความสุขแล้ว”

ทองมาก แสนภักดี
นายก อบต.หนองกุงสวรรค์

ยุทธศาสตร์ตำบลหนองกุงสวรรค์

ยุทธศาสตร์

คือความสมดุล แห่งหนองกุงสวรรค์

เรื่อง : กฤตฤกษ์
ภาพ : กฤตฤกษ์ พงศ์ศิริประสิทธิ์

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถ
ใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และ
สร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลาย
ด้าน ซึ่งถือเป็น ‘แก่น’ และ ‘กลไก’ สำคัญ ในการเอา
พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะ
สามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมี
ประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

คือความสมดุล แห่งหนองกุ้งสวรรค์

กฤตตฤณ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

กฤตตฤณ.

คือความสมดุลแห่งหนองกุ้งสวรรค์.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560.
96 หน้า.

1. มหาสารคาม--ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว. 2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. I. ชื่อเรื่อง.

915.9348

ISBN 978-616-393-090-3

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-090-3

พิมพ์ครั้งที่ 1

พฤษภาคม 2560

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญยพันธ์

ธัญญา แสงอุบล

ทองนาค แสนภักดี

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์กสิธิประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

ทศศักดิ์ ไบปอด

ชัชฎาพร ณ บางช้าง

วรรณรัตน์ กล่ำสมบัติ

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์กสิธิประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิวา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

ณัฐชา วิวัฒน์ศิริกุล

พิสูจน์อักษร

วรรณรัตน์ กล่ำสมบัติ

ประสานงานการผลิต

รัชณี สงวนดี

จัดพิมพ์โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน (สำนัก 3)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรู้สุขภาพ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จูซ อัพ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

เลขที่ 200 ซอยเอกชัย 46 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน

เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150

ติดต่อ : juiceup.asia@gmail.com

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเป็นเพียงตัวเล็กๆ ภายในโลกอันสลับซับซ้อนของการปกครองในประเทศไทย เพียงตัวเล็กแต่มีจำนวนมากย่อมส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นเหล่านี้ให้มีคุณภาพ หรือมีข้อบกพร่องผลกระทบก็น่ากลัวไม่น้อย

ตรงกันข้ามหากเพียงตัวเล็กๆ เหล่านี้ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลที่ดี ย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยดีขึ้นอย่างแน่นอน เช่นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นองค์ภาพใหญ่ ความเสื่อมของเพียงตัวหนึ่งอาจสะเทือนถึงระบบทั้งหมด

นั่นเป็นที่มาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ช่วยถอดบทเรียน สืบสวนและศึกษา เพื่อกระจายองค์ความรู้เหล่านั้นต่อไปกับเพื่อนเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับประชาชน ดังที่ ดวงพร เสงบุญพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ประชาชนฐานราก หากประชาชนฐานรากได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง 4 เสาหลักที่ประกอบด้วย ประชาชน ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในแต่ละพื้นที่ กระบวนการเช่นนี้ย่อมนำไปสู่ความเข้มแข็งของบ้านเมืองในที่สุด

ดังนั้น เมื่อท้องถิ่นสร้างกระบวนการเรียนรู้จนถ่ายทอดได้ ประชาชนมีศักยภาพ เป็นพื้นที่แข็งแกร่งในตัวเอง ผสานกับตัวหล่อลื่นจากองค์กรวิชาการที่เข้ามาช่วยสนับสนุนส่งเสริม นั่นคงทำให้ประเทศชาติเข้มแข็ง และเป็นคำตอบว่าทำไม เราจึงต้องให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น...

6 | บทนำ

'คือความสมดุล แห่งหนองกุสรวรค์'

12 | สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้กัน

14 | กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกุสรวรค์

18 | หมู่บ้านจัดการตนเอง บ้านกล้วยาชาพัฒนา หมู่ที่ 10

20 | ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านกล้วยาชาพัฒนา หมู่ที่ 10

23 | ธนาคารขยะ

26 | กระเป๋ายะรีไซเคิล

28 | พลังจิตพลังจิตอาสา

30 | หมู่บ้านจัดการตนเอง บ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5

33 | ป่าชุมชน - วัดเหล่าโพธิ์

36 | หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

38 | กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเหล่าโพธิ์

40 | ทฤษฎีใหม่

42 | เกษตรของพ่อคำสิงห์

46 | ไร่สาคุณ

50 | สุขภาพของคนหนองกุสรวรค์

52 | รพ.สต.บ้านหนองกุส

56 | การศึกษา 'วิชาชีวิต'

58 | ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกุงสวรรค์

63 | ห้องสมุดสารานุกรมไทย (อาคารบางมด)

66 | สัมมาชีพตามวิถีชุมชน

68 | กลุ่มสัมมาชีพทอผ้าไหม

72 | หนองไหมและผ้าพื้นเมือง

75 | เลี้ยงกอกและของชำร่วยแม่เทรินทร์

77 | แห่ลุงจันทร์

78 | กลุ่มเย็บผ้าสตรีตำบลหนองกุงสวรรค์

80 | กินอ๋มนอนอุ่น

82 | โฮมสเตย์พุดมหา

84 | โฮมสเตย์แม่บุญมี

86 | อาหารการกิน

88 | กินกันแบบฉบับหนองกุงสวรรค์

90 | เที่ยวชมยามเย็น

92 | สะดืออีสาน

94 | วนอุทยานโกสัมพี

96 | บทส่งท้าย

บทนำ

‘คือความสมดุล แห่งหนองกุ้งสวรรค์’

Introduction

บ่ายหน้าไปทางใดในเวลานี้ก็มีแต่ความ
วุ่นวาย รสชาติหนึ่งของชีวิตกรรมัง ผมคิด
จะอยู่รอดได้ในสังคมทุกวันนี้ ต้องปล่อยวาง
ให้เป็น ทำใจยอมรับกับทุกเรื่องราว คิดประหนึ่ง
พระอาทิตย์ที่ย่อมขึ้นทุกเช้า และตกหายใน
ยามเย็น

อีกสิ่งที่ย่ำหน้าไปทางใดในเวลานี้ก็เจอ
คือความร้อน โอบรับกันจนคุ้นชิน ผมไม่เคย
รู้สึกเลยว่าหน้าหนาวเพิ่งผ่านพ้นไป เหมือน
ไม่มีให้รับรู้จดจำ แต่พูดเป็นเล่นไป อากาศ
เดี๋ยวนี้เอาแน่เอาอนอนไม่ได้ นี่เพิ่งเดือน
มีนาคม ฝนก็แฉะเวียนมาทักทายกันล่องหน้า
แล้ว ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ทองนาค แสนภักดี

ผมเก็บกระเป๋าอีกครั้ง เตรียมเที่ยวด้วย
ทำงานไปด้วย หลบหนีความวุ่นวายในเมือง
ใหญ่ จุดหมายปลายทางคราวนี้อยู่ที่จังหวัด
มหาสารคาม แต่คนไม่เคยไป จะมั่วเองก็กลัว
หลง ผมจึงใช้ทางลัดนั่งเรือเหาะไปลงจังหวัด
ขอนแก่น แล้วขอให้ปลายทางมารับ

เพียงชั่วโมงเดียวก็ถึงขอนแก่นหน้าตา
เฉย ต้องเฉยอยู่แล้วเพราะหลังตลอดทาง
ลงจากเครื่องออกมาเจอพี่เอ๋ ตอนนั้นรู้แต่
ชื่อเล่น เมื่อเจอหน้าเลยขอจดชื่อเสียง
เรียงนามฉบับประชาชน **ทศพัทธ์ร์ ใบปอด**
เขียนแบบนี้จริงแท้

พี่เอ๋พาผมบึ่งตรงไปยังอำเภอโกสุมพิสัย
ซึ่งเป็นอำเภอรอยต่อกับจังหวัดขอนแก่น เรียก
ว่าทางไม่มาก ระยะทาง 40 กว่ากิโลเมตร
จากถนนมิตรภาพมีบายพาสเข้าเส้น 208
มุ่งตรงสู่มหาสารคาม วิ่งมาไม่ไกลก็เข้าเขต
อำเภอโกสุมพิสัย สองฝั่งทางตอนนี้อยู่
ระหว่างขยายถนนจากสองเลนสวนกันเป็น
สี่เลน เพื่อลดความหนาแน่นบนท้องถนน
ยิ่งแถบนี้รู้จักอยู่รถบรรทุกอ้อยบรรทุกมันเยอะ

ระหว่างทางผ่านตำบลเขาวัว ผมออก
เสียง เข-วา แบบพาชื่อ แต่คนที่นี่ออกเสียง
ควบกล้ำพยางค์เดียว ผมลองพูดบ้าง พบว่า
ออกเสียงยากเหมือนกัน ผ่านตำบลนี้ไปจึง
เข้าสู่เขตตำบลแพง พี่เอ๋ว่าที่นี่มีของขึ้นชื่อคือ
เสื่อกก ใครมาแพงเป็นต้องได้ติดไม้ติดมือ
แถมถามผมว่าสนใจไหม ผมหัวเราะแห้งและ
ปฏิเสธไป

ต่อมาที่เอ็ดบไฟกะพริบขวา ผมจึงรู้ว่าตัว
ตำบลหนองกงสุวรรณค์ไม่ได้อยู่ติดถนนใหญ่
ต้องเลาะเขาเข้าไปลึกเกือบ 10 กิโลเมตร โดย
เป็นตำบลขนาดเล็กที่แยกตัวออกมาจาก

ตำบลเหล่าเมื่อปี 2536 มีพื้นที่ 42 ตาราง
กิโลเมตร แบ่งออกเป็น 10 หมู่บ้าน ในจำนวน
นี้มีอยู่ 2 หมู่ที่ใช้ทางแยกซ้ายบริเวณบ้าน
หนองโก ตำบลแพง เพื่อเข้าหมู่บ้าน พี่เอ๋ว่า
สองหมู่บ้านนี้ตำแหน่งที่ตั้งแปลกดี วิถีชีวิตก็
เช่นกัน แต่ขอเล่าคร่าวๆ ก่อน ไว้ให้ผมเข้าไป
พักและสัมผัสสดเองดีกว่า

รถจอดหน้าที่ทำการองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองกงสุวรรณค์ หรือ อบต.หนอง-
กงสุวรรณค์ ซึ่งเป็นอาคารชั้นเดียวขนาดย่อม
โถงทางเข้าอยู่ตรงกลางตามนิยม แยกซ้าย
แยกขวาไปสู่ห้องทำงาน พี่เอ๋นำผมแยกไป
ทางซ้าย เพื่อพบนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองกงสุวรรณค์ ซึ่งเป็นสุภาพสตรี
พี่เอ๋ว่าที่นี่เคยมีนายกฯ คนเดียว ก็คนนี่แหละ

ผมแนะนำตัว และถามชื่อเสียงเรียงนาม
ของสุภาพสตรีที่อยู่ตรงหน้า ผมทวนชื่อ
ทองนาค แสนภักดี นายก อบต.หนองกง-
สุวรรณค์ แรกคิดผมเข้าใจว่านายกฯ เป็นคน
เชื้อสายจีน จนต้องถามลึกถึงถิ่นกำเนิด ยังให้
ประหลาดใจเล็กน้อยเมื่อทราบว่าเป็นเกิดและ
เติบโตที่นี่

พี่เอ๋ปล่อยให้ผมและนายกฯ ทองนาค
พูดคุยกัน แกเล่าว่าคนตำบลหนองกงสุวรรณค์
ทำนาปีเป็นหลัก ไม่ทำนาปรังเพราะไม่มีแหล่ง
ที่น้ำมากพอ ส่วนบางบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจ
อย่างอ้อย บ้างปลูกมันสำปะหลัง แต่พืชเหล่านี้
สามารถปลูกในทีนาหลังเก็บเกี่ยวได้ด้วย
เพราะเป็นพืชอายุสั้น ผมส่ายหัวว่าข้าวปิ่น
น่าจะดี เพราะฝนหลงเดือนมาจั่วหัว ทรายรอบ
จึงมีสีสีเขียวละลานตา ไม่แห้งผากเหมือน
เช่นปีกลาย แต่คนที่เพิ่งลงอ้อยรุ่นใหม่คง
เจ็บช้ำหน่อย

ทศศักดิ์ ใบปอด

คนแถบนี้เลี้ยงสัตว์ด้วย ตั้งแต่สัตว์ใหญ่ อย่างวัว ควาย จนถึงสัตว์เล็กอย่างไก่ ที่มีกันแทบทุกบ้าน โดยจุดเด่นของที่นี่คือเศรษฐกิจพอเพียง หลายหมู่บ้านปลูกผักสวนครัว นายกฯ เล่าว่าบ้านเหล่าโพธิ์และบ้านเหล่าโพธิ์ชัย สองหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งทางจังหวัดมหาสารคาม จัดมาดูงานบ่อยครั้ง

นอกจากนี้ ยังมีอาชีพที่ตกทอดจากรุ่นพ่อ รุ่นแม่ คือทอเสื่อ ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้า และทำแหกบอวน เพื่อเป็นรายได้เสริม ผมถาม นายกฯ ทองนาคว่า คนตำบลหนองกงสวรรค์ ไหลออกนอกพื้นที่มากไหม นายกฯ ตอบว่า น้อยลงมากแล้ว เพราะตอนนี้มีโรงงานเย็บผ้า และโรงงานตุ๊กตา ทำให้เดินทางไปกลับได้ มีรถมารับมาส่ง อยู่บ้านเลี้ยงชีพได้โดยไม่ต้อง ดันรถเข้ากรุงเทพฯ

ผมยิงความสงสัยอีกเรื่องกลับไป ทำ การเกษตรในปัจจุบันเสี่ยงจะขาดทุน แต่ทำไม ชาวบ้านยังยึดเป็นอาชีพหลัก นายกฯ ทองนาคว่า ฟังแล้วค่อยๆ อธิบายให้ผมเห็นภาพ

“ความสุขของคนชนบท ทุกทีในประเทศไทย นี้ คือขอให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล แค่นี้ มีความสุขแล้ว ถามว่าทำเกษตรขาดทุน เป็นหนี้เป็นสิน ถ้าพูดถึงเรื่องการทำไม่ขาดทุน หรือก พืชอย่างอ้อยนั้นมันตลาดรองรับ ไม่ว่าจะอยู่ในระบบโควตาหรือขายเอง ก็มีข้อดี แตกต่างกัน แต่ไม่ขาดทุน ส่วนข้าว เราปลูก เพื่อกิน คนที่นี่ไม่ค่อยใช้เคมีในข้าว ไม่เหมือน อ้อย ทำแล้วครัวเรือนมีกิน เหลือเอาขาย ต่อให้ไปขายโรงสีก็ยังมีเหลือกิน ทุกวันนี้ หนี้สินเกิดจากการใช้จ่ายไม่ระวัง เมื่อก่อน ครัวเรือนไม่มีหนี้ แต่นั่นคนอยากได้อยากมี และเพื่อให้มีก็ไปกู้ จ่ายดอกเบี้ย เป็นอย่างนี้”

ผมได้ยินจากที่เอ่ยด้วยว่าสวัสดิการเป็น จุดเด่นของตำบลหนองกงสวรรค์ นายกฯ ทองนาคว่า พักหน้ารับ โดยที่นี้มีเครื่องมือ อย่างกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกง- สวรรค์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนต่างๆ ซึ่งผมจะได้ไปลองทำความ รู้จักภายหลัง

สำหรับการรักษาพยาบาล ที่นี้มี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้าน หนองกง หรือ รพ.สต.บ้านหนองกง เพียง แห่งเดียว ดูแลทั้งหมด 10 หมู่บ้าน โดยมี กลไกอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านที่เข้มแข็ง และมีรถกู้ชีพกู้ภัยคอย บริการนำส่งต่อโรงพยาบาลโกสุมพิสัย

ส่วนด้านการศึกษา นายกฯ ทองนาคว่า ที่นี้มีโรงเรียนสามแห่ง ในจำนวนนี้เป็น โรงเรียนขยายโอกาสหนึ่งแห่ง และศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กอีกหนึ่งแห่ง

ที่เอ่ยมารอผมอยู่ข้างหลังแล้ว นายกฯ ว่า ให้ผมลองไปดูของจริงดีกว่า ก่อนไปผมขอ อีกหนึ่งคำถาม ที่สุดแล้วอยากเห็นตำบล หนองกงสวรรค์เป็นอย่างไร ถือเป็นการ ทิ้งท้ายสำหรับวันนี้

“เกิดที่นี้ ก็อยากเห็นปัญหานี้ลดลง อัตราการอพยพลดลง ครอบครัวอบอุ่น สวัสดิการทั่วถึง ผู้คนสามัคคี ฟังพาดเองได้ เหนือคังจะดีไม่น้อย” นายกฯ ทองนาคว่า

ผมกระซิบกระปายขึ้นบ้าง แต่ที่เอ่บอกไว้ เรายังไม่ได้ไปไหนหรอก เพราะกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์อยู่ที่นี้ เสร็จจากนี้ถึงค่อยเดินทางกัน ผมวางเป้ กลับลงบนโต๊ะ แล้วเดินตามพี่เอ้ไปที่ห้อง ทำงานฝั่งขวา...

สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้กัน

Welfare

คนตำบลหนองกงสวรรค์เกือบทั้งหมด เป็นเกษตรกร พวกเขาส่วนใหญ่ไม่มีสวัสดิการอื่นใด นอกเหนือจากสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดสรรให้ จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องช่วยดูแลกันและกัน โดยนายภฯ ทองนาควา การจัดสวัสดิการของที่นี่ค่อนข้างโดดเด่น และครอบคลุมทั่วถึงประชากรทุกกลุ่มวัย...

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณคี

เมื่อจุดเด่นของหนองกงสุวรรณคีอยู่ที่สวัสดิการ ก็ต้องเริ่มกันด้วยเรื่องนี้ ที่เอ๋พามมเดินจากห้องนายกฯ ไปยังห้องฝั่งตรงข้ามโต๊ะที่อยู่ติดประตูมีหญิงสาวนั่งรออยู่ ที่เอ๋แนะนำให้ผมรู้จักกับ **วัชรารักษ์ สีหีมทอง** ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และคนที่นั่งอยู่โต๊ะด้านหลังคือ **ศิริรัตน์ สัตงตา** นักพัฒนาชุมชน ทำงานแบบร่วมด้วยช่วยกัน

ทันทีที่นั่งลง ทั้งสองพามมย้อนความกลับไปไกลถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2547 ซึ่งทางตำบลรวบรวมสมาชิกทำฅนปณกษสงเคราะหโดยเริ่มที่บ้านหนองกงสุวรรณคี ทั้ง 4 หมู่บ้านก่อนจะขยายจนเต็มพื้นที่ 10 หมู่บ้าน

ที่ศิริรัตน์ขยายความว่า ณ เวลานั้นทุกหมู่บ้านมีกองทุนฅนปณกษอยู่แล้ว แต่นายกฯ ทองนาค อยกทำในระดบตำบลขึ้นมออีกองหน่ง

“กลุ่มฅนปณกษระดบตำบลทำเหมองกับหมู่บ้าน คอเกบสมอษกคนละ 20 บาท เมอมเพองเสยชวรด ทางกลุ่มจะมคณกรรมกรมกรของแต่ละบ้าน คอยดูแลเกบรวมเงินให้และนอไปจ่ายหน้าคพในวันทำพธชมอปณกษ”ที่ศรรดนว่า

ครันเมอรออพ 2553 สทอบนพัฒนาองครชุมชน (องครกรมทอชน) หรือ พอช.ชกชวนให้ทอองถนจธดทอองทุนสวัสดิการชุมชน ทางตำบลหนองกงสุวรรณคีเห็นวอต่อยอจจากกลุ่มฅนปณกษระดบตำบลได้จธจธดตั้งองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณคี และเชยชวนสมอษกให้เขอร่วมอมอสมลจจะวันละ 1 บาท

แรกเริ่มได้สมอษก 800 กวอคน เสยคอสมครคนละ 100 บาท แต่ละคนมสมุดประจำตัว 2 เลม เลมหน่งคอสุดประจำตัว

สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณครี อีกเล่มคือสมุดประจำตัวสมาชิก ฅาปนกิจสงเคราะห์ระดับตำบล เรียกว่าถือมากได้มาก โดยเลือกถือตามความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณครีมีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน ในจำนวนนี้มีคนเก็บเงินรวมอยู่ด้วยหมู่บ้านละ 1 คน และเจ้าหน้าที่ อบต. ซึ่งก็คือคนที่ผมกำลังสนทนาด้วยนี้ ช่วยเป็นอนุกรรมการคอยเป็นธุระจัดทำเอกสาร เบิกจ่าย และเก็บเงินให้

หลังจากออมเงินสัจจะจะได้ระยะหนึ่ง ทางพอช. จึงโอนงบประมาณสนับสนุนมาให้

50,000 บาท ซึ่งทางกองทุนนำไปรวมกับเงินออมลัจจะของสมาชิก

“พอครบปีหนึ่ง ทาง พอช. ก็เริ่มส่งเงินสมทบรายหัว เช่นเดียวกับ อบต.หนองสูง-สวรรค์ ตามนโยบายการจัดสวัสดิการ 3 ขาของรัฐบาล โดยโอนมาให้เราตั้งแต่ปี 2554-2556 ขณะที่ อบต.หนองสูงสวรรค์ ไม่มีงบประมาณมากขนาดนั้น ในปี 2554 ก็สมทบให้ 30,000 บาท และอีกสองปีถัดมา สมทบให้ปีละ 200,000 บาท” วัชรภรณ์อธิบาย

ชักอวยากรู้ว่ามีสวัสดิการอะไรบ้าง ผมจึงถามไปพร้อมกับเปิดแผ่นพับดูประกอบได้ความว่ากองทุนนี้จัดสวัสดิการ 4 เรื่อง

เรื่องแรกคือการเกิด โดยมอบสวัสดิการรับขวัญบุตรของสมาชิก คนละ 500 บาท ถ้าคลอดลูกแฝดให้ 1,000 บาท ผมเลยแซวว่า ถ้าแฝดมากกว่าสองให้เพิ่มอีกไหม เจ้าหน้าที่ตอบว่าที่ผ่านมายังไม่มี แต่ถ้าถ้าเกิดมาก็กล้าให้

เรื่องที่สองคือเจ็บป่วย กรณีสมาชิกเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลอย่างน้อยหนึ่งครั้ง กองทุนมอบให้ครั้งละ 500 บาท ไม่เกิน 3 ครั้งต่อปี

เรื่องที่สามคือการศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ว่าช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสปีละไม่เกิน 20,000 บาท ผมต้องทำความเข้าใจกรณีนี้พอสมควร พอดีนายภาฯ ทองนาคน่านมา เลยช่วยอธิบายว่า ในช่วงสองปีหลัง มีงบประมาณจาก พมจ. ลงมาแก้ไขปัญหานี้ คณะกรรมการจึงนำเงินสวัสดิการไปช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย สูงสุดไม่เกิน 5,000 บาท แต่ยังคงไว้ช่วยเหลือ

เด็กด้อยโอกาสอยู่เหมือนเดิม

เรื่องที่สี่คือการเสียชีวิต โดยมอบสวัสดิการตามขั้นบันได ดังนี้ เป็นสมาชิก 6 เดือนขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 1,000 บาท เป็นสมาชิก 1 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 2,000 บาท เป็นสมาชิก 2 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 4,000 บาท เป็นสมาชิก 3 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 6,000 บาท เป็นสมาชิก 4 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 10,000 บาท เป็นสมาชิก 5 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 15,000 บาท เป็นสมาชิก 6 ปีขึ้นไป

(จากซ้าย) ศิริรัตน์ สัตงดา และวัชรารักษ์ สีเต็มทอง

จ่ายเงินสงเคราะห์ 20,000 บาท เป็นสมาชิก 7 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 25,000 บาท และเป็นสมาชิก 8 ปีขึ้นไป จ่ายเงินสงเคราะห์ 30,000 บาท

ล่าสุดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์มีสมาชิก 1,705 คน เมื่อถึงช่วงต้นเดือน คณะกรรมการจะเก็บเงินลูกบ้านเพื่อรวบรวมส่งเจ้าหน้าที่ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน ขณะที่การเบิกจ่ายสวัสดิการชาวบ้านสามารถมายื่นเอกสารที่ อบต. หนองสูงสวรรค์ได้เลย โดยฝากไว้กับวัชรารักษ์นี้แหละ

นอกจากนี้ เมื่อสักครู่ นาย กฯ ทองนาค ยังช่วยเสริมว่า กองทุนหมู่บ้านที่มีปัญหาส่งเงินคืนปลายปี สามารถมากู้ยืมเงินจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ เพื่อไปปิดรอบกับธนาคารได้ด้วย โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 50 สตางค์เท่านั้น ดีกว่าไปกู้จากนายทุนเป็นไหนๆ

ที่นี้มาถึงช่วงสร้างภาพกันแล้ว พอดีว่าตอนบ่ายมีกรรมการมาส่งเงิน ผมจึงได้เก็บภาพไว้สักหน่อย เมื่อมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยชาวบ้านก็สบายไปหลายเปลาะ...

หมู่บ้านจัดการตนเอง

บ้านหน้าชาวพัฒนา หมู่ที่ 10

Self-managed village

เสร็จจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล พี่เอ๋พาผมขึ้นรถเพื่อเดินทางต่อไปที่บ้านหน้าชาวพัฒนา หมู่ที่ 10 ระหว่างทาง พี่เอ๋เล่าภูมิหลังของหมู่บ้านแห่งนี้ว่า เดิมเป็นหมู่บ้านที่สกปรก ขยะเยอะ กระทั่งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่เข้ามา และมีโอกาสตามทีม อบต. หนองกุงสวรรค์ไปดูงานตามที่ต่างๆ จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะเปลี่ยนหมู่บ้านของตัวเองอย่างน้อยก็ขอลบค่าสบประมาทให้ได้ ผมว่า น่าสนใจมากเลยนะ...

สมบูรณ์ บุญยกาว

ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหญ้าขาวพัฒนา หมู่ที่ 10

ตอนที่ไปถึงผู้ใหญ่บ้านยังไม่มา ผมเลยไปที่ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหญ้าขาวพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่ตรงกลางของศาลากลางบ้านแห่งนี้ ผมนำเก้าอี้ไปตั้งประจันหน้ากับคนขาย ที่ยังดูขัดๆ เขินๆ คงสงสัยว่าคนแปลกหน้ามาทำอะไร กระทั่งพี่เอช่วยแนะนำตัวกัน บทสนทนาจึงเริ่มขึ้น

เสียงของเด็กๆ ที่วิ่งเล่นอยู่แถวนั้น ดึงเลือดอดเข้ามา แต่ไม่ถึงกับรบกวน แลเป็นธรรมชาติดี ผมคิดว่าช่วงนี้ปิดเทอมแล้ว เด็กเลยเยอะหน่อย แต่พี่เอบอกว่าผู้ใหญ่บ้านขอร้องให้มา เพราะพวกเขาคือพลังหนึ่งที่ช่วยบ้านหญ้าขาวพัฒนา

พนักงานขาย ผมเรียกแบบนี้ดีกว่า เธอชื่อ

สมบูรณ์ บุญยกาว เป็นพนักงานประจำร้านคนเดียว นั่งคุยสัพเพเหระไปได้สักหน่อย **วินัย ภัคติสิ** ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 ก็ตามมาสมทบ เขาลากเก้าอี้มานั่งข้างผม และช่วยเท่าความถึงที่ไปที่ไปของศูนย์สาธิตการตลาดแห่งนี้

ย้อนกลับไปในปี 2551 หมู่บ้านแห่งนี้มีแต่ร้านค้าทั่วไปที่มีของขายไม่มาก ชาวบ้านอาศัยซื้อของจากรถเร่ ทำให้เงินไหลออกนอกชุมชน กระทั่งมีเงินงบประมาณ SML เข้ามา 200,000 บาท ทางหมู่บ้านจึงทำประชาคม และได้ข้อสรุปให้สร้างศาลากลางบ้านและศูนย์สาธิตการตลาดไปพร้อมกัน โดยใช้เงินไปกับโครงสร้างอาคารทั้งหมด 160,000 บาท

วินัย วัฏติส

เมื่อยังเหลือเงินอยู่ 40,000 บาท ทางหมู่บ้านจึงเปิดประชาคมอีกครั้ง ขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้ออกหุ้นเพิ่ม โดยเปิดขายหุ้นละ 20 บาท ให้ชาวบ้านช่วยกันบ้านละ 10 หุ้น จนได้เงินมาเพิ่มอีก 20,800 บาท สำหรับซื้อของเข้าร้าน

“ครั้งแรกครั้งเดียว เราซื้อเงินสด ส่วนครั้งต่อไปเราสั่งของมาส่ง บิลชนบิล สั่งรอบนี้จ่ายรอบหน้า สินค้าเหมือนร้านสะดวกซื้อทั่วไป เครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลาย” พี่วินัยกล่าว

ผมขอให้ช่วยขยายความเรื่องระบบการซื้อของภายในร้าน พี่วินัยเล่าว่า เริ่มแรกศูนย์ฯใช้วิธีจดใส่สมุด โดยเขียนบ้านเลขที่ของผู้ที่มาซื้อของว่าซื้อไปเท่าไร เมื่อครบ 6 เดือนจะปันผลเฉลี่ยคืนยอดซื้อให้สมาชิก ต่อมาไม่นานนัก คณะกรรมการไปศึกษาดูงานที่จังหวัดหนองคายแล้วเห็นการใช้ระบบคูปอง จึงกลับมาทดลองทำ

ระบบคูปองนี้ไม่ยาก เริ่มด้วยคณะกรรมการ

ทำคูปองราคา 1 บาท 2 บาท 5 บาท 10 บาท 20 บาท 50 บาท และ 100 บาท แยกกันไปแต่ละสี เมื่อคนมาซื้อของ ไม่ว่าจะ เป็นหรือไม่เป็นสมาชิก ผู้ขายจะฉีกคูปองราคาเท่ากับยอดซื้อให้เก็บไว้ พอครบกำหนด 6 เดือนคือประมาณวันที่ 20 มกราคม และ 20 กรกฎาคม สมาชิกต้องเรียงสีคูปองที่เก็บไว้แล้วนำมาส่งให้คณะกรรมการเพื่อคิดยอดปันผลเฉลี่ยคืน

ทางคณะกรรมการร่างระเบียบการจัดสรรผลกำไรไว้เรียบร้อย ไล่ตั้งแต่เฉลี่ยคืนยอดซื้อร้อยละ 35 คณะกรรมการ ร้อยละ 15 ผู้ขาย ร้อยละ 15 ปันผลหุ้น ร้อยละ 5 กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 10 กองทุนแม่ของแผ่นดิน ร้อยละ 5 และกองทุนหมุนเวียน อีกร้อยละ 15

พี่วินัยเสริมอีกว่า ที่ผ่านมานในแต่ละรอบปันผล ศูนย์ฯสาธิตการตลาดบ้านหน้าเขาพัฒนามีกำไรอยู่ในช่วง 150,000-

160,000 บาท เมื่อคิดปันผลเฉลี่ยคืนเป็นตัวเงินแล้ว ชาวบ้านที่ซื้อของ 100 บาท จะได้เงินคืน 7 บาท ส่วนชาวบ้านที่ร่วมหุ้นตั้งแต่เริ่มต้น จะได้เงินคืนรอบละ 100 บาท เรียกว่าคืนกำไรให้ชุมชนได้เป็นกอบเป็นกำ ส่วนผู้ชาย ทางคณะกรรมการจ้างรายเดือนเดือนละ 3,500 บาท

ผมยังสงสัยเรื่องกองทุนกลางและกองทุนแม่ของแผ่นดิน จึงถามพี่วินัยเพิ่มเติม ทำให้รู้ว่าที่นี้จัดการได้อย่างน่าสนใจ โดยกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มสตรีแม่บ้าน ศูนย์สาธิต กองทุนหมู่บ้าน กองทุนขยะ และกลุ่มปลูกหมอนเลี้ยงไหม ทั้งหมดจะแบ่งผลกำไรส่วนหนึ่งเข้ากองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในวาระต่างๆ

“แล้วคนขายลือกคนเดิมตลอดไหม” ผมแซว

“ศูนย์สวัสดิการตลาดบ้านห้วยขาวพัฒนา มีคณะกรรมการ 4 คน และผู้ชาย 1 คน ในวันปันผล เมื่อจ่ายเงินคืนแล้ว ผู้ใหญ่บ้านจะแจ้งสมาชิก ขอให้คัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ คนขายด้วย ถ้ามีคนเดียวก็คนนั้น ถ้าตำแหน่งไหนมีชื่อขึ้นมามากกว่าหนึ่งคน เราจะลงคะแนนลับ แต่ส่วนใหญ่ก็คนเดิมล่ะครับ” พี่วินัยช่วยตอบ

ว่าแล้วก็อดหนุนนมสักกล่อง แต่ผมคงไม่ได้อยู่แลกรูป้องกัน เลยให้ผู้ขายไว้ ผมถามเธอว่ามาเปิดร้านก็โงง ตกใจเล็กน้อยเมื่อได้รับคำตอบว่าหากโงงเข้าก็เปิดแล้ว เร็วมาก แถมไปปิดเอาทุ้มครึ่ง ทำงานเกินคุ้มจริงๆ...

ระหว่างนี้คุยกับพี่วินัยที่ศูนย์สาธิตการตลาด **ปรีชา สีจวง** ผู้ใหญ่บ้านแห่งบ้านหญ้าขาวพัฒนา หมู่ที่ 10 และมากล่าวทักทายกันแล้ว หลังจากได้ข้อมูลของศูนย์ครบถ้วน ผมจึงขอตัวเดินไปหาผู้ใหญ่ปรีชา ขณะที่กลุ่มพลังจิวยังคงวิ่งเล่นไปมา เป็นกำลังใจให้ผู้ใหญ่บ้านของพวกเขาอยู่แถวนี้แหละ

ผู้ใหญ่ปรีชาเป็นชายวัยกลางคน สวมเสื้อโปโลสีขาว ใส่แว่น ผมสั้นรับกับใบหน้า เขานำผมไปนั่งเล่นที่โต๊ะหินของบ้านเย็บกระเป่า ซึ่งเป็นผลพลอยได้อย่างหนึ่งจากการจัดการขยะของหมู่บ้าน ผมเลยขอให้ผู้ใหญ่เล่าเรื่องการจัดการขยะก่อน

ย้อนไปในช่วงปี 2558 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองกงสุวรรณค้พานำชุมชนไปดูงานด้านการจัดการขยะ ที่บ้านวังโพธิ์ ตำบลเขวาไร่ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อเห็นว่ที่นั่นจัดการได้อย่างเป็นระบบ ผู้ใหญ่ปรีชาจึงเก็บข้อมูลไว้ ด้วยตั้งใจลดค่าปรามาสว่ที่บ้านหญ้าขาวพัฒนาสกปรก มีแต่ขยะเกลื่อนกลาด

หลังกลับจากดูงาน ผู้ใหญ่ปรีชาและแกนนำชุมชนไม่รอช้า จัดประชาคมชาวบ้านเพื่อระดมทุน โดยจำหน่ายหุ้่นละ 20 บาท แต่ซื้อได้ไม่เกิน 10 หุ้่น ผลคื้อมีผู้เข้าร่วม 72 คร้วเรือน และได้เงินมา 12,660 บาท

“แล้วก็มีเงินที่นายก อบต.หนองกงสุวรรณค์ สนับสนุนมาอีก 15,500 บาท” ผู้ใหญ่ปรีชา เสริม

ผมคิดเลขในใจตามไปด้วย รวมแล้วได้ไม่ถึง 30,000 บาท เงินเท่านี้กับการจัดการขยะในหมู่บ้านที่มี 104 ครัวเรือน จะทำอะไรได้มากแค่ไหน ผมฟังผู้ใหญ่ปรีชาเล่าต่ออย่างใจจดใจจ่อ

เมื่อมีทุนแล้ว ผู้ใหญ่จึงจัดประชาคมขอความร่วมมือให้แต่ละครัวเรือนคัดแยกขยะเพื่อนำมาขายให้ธนาคารขยะของหมู่บ้านและนำเงินสนับสนุนจาก นายก อบต.หนอง-กงสุวรรณค์ ไปซื้อวัสดุอุปกรณ์มาสร้างล็อกเก็บของที่ถอดย้ายได้ สำหรับเก็บขยะแต่ละประเภท แล้วตั้งไว้ที่ศาลากลางบ้าน ด้านหลังศูนย์สาธิตการตลาด

ส่วนเงินที่ชาวบ้านช่วยกันลงทุน ใช้เป็นทุนตั้งต้นของธนาคารขยะ โดยเปิดรับซื้อขยะ

ในวันที่ 10, 20 และ 30 ของทุกเดือน หากมีการเลื่อนวัน คณะทำงานจะประกาศผ่านเสียงตามสาย เพื่อแจ้งให้สมาชิกทราบทั่วกัน

“สมาชิกแต่ละคนมีสมุดคู่มือฝาก ที่ผมว่าดีมาก คือชาวบ้านที่นี่ใช้ชื้อบุตรหลานเป็นเจ้าของบัญชีออมให้เด็ก เลยไม่เอาเงินออกกันทางคณะทำงานจะแยกประเภทขยะ จำนวนเงินในสมุดบันทึกอีกเล่ม ส่วนที่บันทึกในสมุดคู่มือจะมีแค่ตัวเงิน” ผู้ใหญ่ปรีชาอธิบายพร้อมหยิบสมุดคู่มือฝากให้ผมดูเป็นตัวอย่าง เมื่อได้ขยะจำนวนมากพอ คณะทำงานจะขนขยะไปขายที่โรงงาน ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานของผู้ใหญ่ปรีชา พบว่าต้องขายทีละมากกว่า จึงได้ราคาดี

จากจุดเริ่มต้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2558 ปัจจุบันขยะในหมู่บ้านลดลงมาก โดยเฉพาะริมตลิ่งข้างศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งเมื่อก่อนคนชอบซื้ออาหารมากินแล้วทิ้งไม่เป็นที่

เป็นทาง แต่เดี๋ยวนี้อ่างตลิ่งมากแล้ว ทั้งยังเปลี่ยนบริเวณที่เคยเต็มไปด้วยขยะ ให้เป็นพื้นที่สีเขียว สำหรับปลูกผักกินได้ไว้แบ่งปันกัน

หลังดำเนินการครบหนึ่งปี ธนาคารขยะ จึงเริ่มจ่ายปันผล โดยจัดสรรผลกำไรเป็น 7 ส่วน ตามระเบียบของธนาคารขยะ คือ ปันผลกำไรสมาชิก ร้อยละ 30 ค่ารางวัลแรงจูงใจ ร้อยละ 5 ค่าแรงกรรมการ ร้อยละ 20 เข้ากองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 10 กองทุนแม่ ร้อยละ 5 ปันผลหุ้น ร้อยละ 10 และเงินทุนหมุนเวียนขยายกิจการ ร้อยละ 20

ภาพรวมคล้ายกับศูนย์สาธิตการตลาด แต่ผมมาสะดุดตรงค่ารางวัลแรงจูงใจ ซึ่งผู้ใหญ่ปรีชาขยายความว่า ธนาคารขยะตั้งรางวัลสำหรับคนที่ขายขยะมากที่สุด โดยรางวัลที่ 1 ได้รับ 300 บาท รางวัลที่ 2 ได้รับ 200 บาท รางวัลที่ 3 ได้รับ 100 บาท และรางวัลชมเชย ได้รับ 50 บาท

ในปีแรก ธนาคารขยะมีกำไรเป็นตัวเงินประมาณ 16,000 บาท จัดสรรปันส่วนไปตามระเบียบ เมื่อคิดเป็นเงินเฉลี่ยคืนแล้ว น่าสนใจว่า สมาชิกที่ขายขยะเป็นเงินทุก 100 บาท จะได้ปันผลกำไรเพิ่มอีก 20 บาท ส่วนคณะกรรมการ 7 คน ซึ่งทำงานหนักมาเรือนปี ได้เงินตอบแทน 400 กว่าบาท เรียกว่าเป็นเรื่องของใจล้วนๆ

“ส่วนของปีใหม่นี้ ชาวบ้านจะได้มากขึ้น โดยเฉพาะคนที่ไม่ถอนเงินออกไป เพราะคณะกรรมการนำเงินส่วนนี้ไปปล่อยกู้ยืมราย 3 เดือน คิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน ทำให้สมาชิกได้ดอกผลจากตรงนี้ด้วย” ผู้ใหญ่ปรีชาเล่า

ผมมองไปยังบ้านเรือนแต่ละหลัง เห็นพื้นที่ว่างที่ชาวบ้านใช้สร้างอาหารในครัวเรือนของตัวเอง หน้าบ้านปลอดถังขยะ แลดูสะอาดตา ชาวให้ประทับใจไม่น้อย...

กระเป๋ายะริโซเคิล

ยังไม่ได้แนะนำตัวกันเลย เจ้าบ้านที่นั่งเย็บชัปในกระเป๋ายู่นี้ เธอชื่อ สมอน ถาสีทะ ตอนที่เธอสะกดชื่อตัวเองให้ฟัง สงสัยผมจะแสดงความประหลาดใจมากไป เธอเหมือนรู้ทัน บอกว่าสะกดผิดแต่แรกแล้วไม่ได้ไปแก้ ผมยอมรับอย่างเข้าใจ เพราะสมัยก่อนนั้นการเดินทางเข้าอำเภอเป็นเรื่องยาก และทุกอย่างทำด้วยลายมือ คนชนบทจึงมีทั้งปัญหาชื่อผิดคือผิดไปจากความตั้งใจ นามสกุลผิด อันนี้ร้ายแรง เพราะผิดเพี้ยนจากญาติพี่น้อง และอีกเรื่องคือแจ้งเกิดช้า

หมดข้อสงสัยเรื่องชื่อ กลับมาคุยเรื่องงานตรงหน้ากันต่อ ที่สมอนอธิบายว่ากำลังเข้าชัปใน ทำชัป และหูกหัวของกระเป๋า โดยมีโครงที่สานด้วยของกาแพ จำพวกกาแพหรืออินวัน ซึ่งชาวบ้านละแวกนี้จ้างให้เธอทำ

จุดเริ่มต้นของกระเป๋ากาแพของกาแพเกิดขึ้นเมื่อหมู่บ้านหันมาจัดการปัญหาขยะอย่างจริงจัง แล้วเหลือขยะประเภทที่ขายไม่ได้ของกาแพ ผู้ใหญ่ปรวิราชจึงขอให้

วิทยากรจากบ้านวังโพธิ์ที่เคยไปดูงาน ช่วยมาสอนทำกระเป่า ปรากฏว่าลูกกลมใหญ่โตทำกันอยู่หลายบ้าน จนหาของกาแฟแทบไม่ทัน

“ตอนนั้นที่เพิ่งเริ่มทำ ผู้ใหญ่ปรีชาประกาศรับซื้อ ให้ราคาดีมาก ของกาแฟ 100 ซอง 25 บาท แต่ตอนนี้เราซื้อขายกันเอง 25 บาท มันแพงไป เอา 20 บาทพอ” พี่สมอนเล่า

ชาวบ้านส่วนใหญ่หันมาสานกระเป่าจากของกาแฟเพื่อหารายได้ โดยขายผลิตภัณฑ์ตามความสามารถของตัวเอง หรือเส้นใครเส้นคนนั้น บ้างลูกหลานกลับบ้านมาเห็น ถ่ายรูปส่งให้ญาติมิตรดูผ่านไลน์แล้วพากันสั่งทำ

พี่สมอนนี้ความสามารถมากหน่อย อาศัยครูพักลักจำและแกะรูปแบบจากการสังเกตของจริง ลองผิดลองถูกจนชำนาญ กลายเป็นว่าทำเป็นอยู่บ้านเดียว เลยรับจ้างเข้าซบในสายหนัง และชิป สำเร็จพร้อมขาย

ผมถามถึงอัตราค่าบริการ พี่สมอนตอบว่า ถ้าเข้าทั้งหมด เอาแค่โครงกระเป่าสานมา

คิดราคาใบละ 300 บาท แต่ถ้าหาสายหนังแผ่นหนังมาให้ คิดเพียงค่าแรง 150 บาท

“บางบ้านไม่จ่ายเป็นเงิน เอาข้าวเปลือกมาแลก ก็รับ” พี่สมอนว่า

นิกสงสัยว่าทำขนาดนี้ขายได้สักกี่บาท พี่สมอนบอกว่า ใบที่กำลังทำอยู่ราคา 700 บาท แล้วก็เพิ่มลดกันไปตามขนาด เพราะเป็นสินค้าที่ขายตามความพึงพอใจ ต่างคนต่างมีลูกค้า แต่อย่างไรก็ตั้งราคาใกล้เคียงกัน

“แล้วไม่หัดตลาดเพิ่ม หรือทำสินค้าเพิ่มอย่างพวกเส้นพลาสติกเหวอครับ” ผมถาม

“เส้นพลาสติกแฉวนี้ไม่นิยม แต่ตัวนี้ฮิตอยู่ สองปีแล้วยังมียอดสั่งไม่ขาด ส่วนที่ขายทางรัฐเขามิพื้นที่กลางให้ที่ร้านประชารัฐ บีมน้ำมันโกสุมพิสัยโน่นละ แต่แฉวนี้ไม่ได้เอาไปวาง ทำขายอยู่กับบ้านเรามากกว่า” พี่สมอนทิ้งท้าย

ผมมองดูพี่สมอนเข้าชิ้นหนังและทำชิปอยู่สักพัก ก็ขอถ่ายรูปเสียหน่อย ก่อนจะกลับออกไปหาเสียงเจี๊ยวจ๊าวข้างนอกนั้น...

สมอน ภาสิตะ

พลังใจพลังจิตอาสา

ผมกับผู้ใหญ่ปรีชาเดินออกจากบ้านที่สมอน เด็กๆ ยังคงวิ่งเล่นอยู่แถวนั้น ชะรอยว่าผู้ใหญ่บ้านคนนี้คงเป็นขวัญใจของพวกเขา ผมเพิ่งสังเกตเห็นเสื้อสีขาวที่พวกเขาสวมใส่กลางหน้าอกมีคำว่า 'พลังใจพลังจิตอาสา'

ผู้ใหญ่ปรีชาย้อนความให้ฟังว่าในช่วงต้นปี 2559 ได้เรียกเด็กๆ ในหมู่บ้านมาประชุมร่วมกัน เพื่อให้พวกเขาช่วยดูแลความสะอาดภายในคุ้มบ้านของตัวเอง

"บ้านหญ้าขาวพัฒนาที่อยู่ 5 คุ้ม บ้านใครอยู่คุ้มไหนก็รวมตัวกัน โดยหมู่บ้านตั้งรางวัลไว้ให้ มีรางวัลที่ 1, 2 และ 3 เป็นเงิน 2,500 บาท 2,000 บาท และ 1,500 บาท ตามลำดับ แล้วยังมีรางวัลชมเชยอีก 2 รางวัลละ 500 บาท เพราะกับเด็ก ผมไม่อยากจะคาดหวังว่าไม่ได้เลย" ผู้ใหญ่ปรีชาเล่า

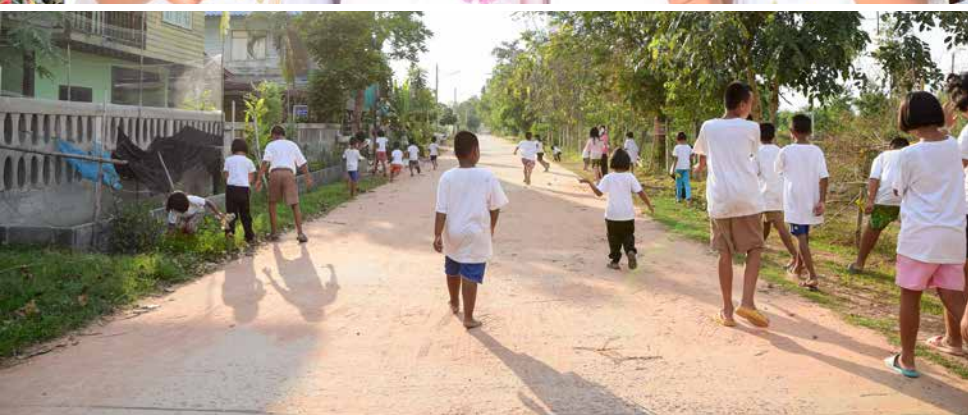
เงินรางวัลดังกล่าวมาจากความร่วมมือของภาคเอกชน ด้วยศูนย์สาธิตการตลาดสั่งของจากร้านค้ามากมาย ผู้ใหญ่ปรีชาจึง

ขอให้ร้านค้าคืนกำไรให้ชุมชนปีละ 4,000 บาท แล้วนำเงินส่วนนี้มามอบให้กลุ่มพลังใจในปีแรก

ผมลองรวมเงินรางวัล พบว่ายังขาดไปส่วนหนึ่ง ผู้ใหญ่ปรีชาอธิบายว่า ปีแรกทำได้ครึ่งปี เพราะเดือนมิถุนายน ธนาคารชยะจ่ายปันผล เงินรางวัลเลยถูกหารครึ่ง ส่วนปีถัดไปมีเงินสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรในชุมชนที่สมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน หากขาดเหลือก็ประชาคมมาใช้ หรือดัดดอกเบี้ยจจากเงินออมชยะของชาวบ้านมาเพิ่มเติม

โครงการพลังใจพลังจิตอาสา ทำให้เด็กๆ ใช้ชีวิตประจำวันแบบใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้นหันมาทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง ที่สำคัญในทุกวันเสาร์ พวกเขาจะรวมตัวกันเก็บขยะด้วย

"ทำแบบนี้ได้หลายต่อ พ่อเด็กๆ ไม่ทิ้งพ่อแม่ก็ไม่กล้าทิ้งด้วย จนวันนี้บ้านเรามีเศษขยะบางตามาก" ผู้ใหญ่ปรีชากล่าว แล้วหันไปบอกเหล่าพลังใจพลังจิตอาสาให้ช่วยเก็บขยะกันหน่อย...

หมู่บ้านจัดการตนเอง

บ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5

Self-managed village

จากปากทางถนนหลวงสาย 208
เข้ามา เป็นเขตตำบลแพง ต้องเดินทางต่อ
อีกเกือบ 10 กิโลเมตร จึงจะเข้าสู่เขตตำบล
หนองกงสุวรรณค์ แต่ความแปลกคือพอมาถึง
บ้านหนองโก ตำบลแพง จะมีทางแยกซ้ายไปสู่
บ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 และบ้านเหล่าโพธิ์
หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกงสุวรรณค์ สองหมู่บ้านนี้
เปรียบเสมือนบ้านพี่บ้านน้อง ทำอะไร
เหมือนๆ กัน

รถเลี้ยวซ้ายผ่านวัดหนองโก เข้าสู่ทางบังคับซึ่งตัดผ่านท้องนาไปจนถึงบ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 ผมมาถึงเอาตอนย่ำค่ำมองเห็นอะไรไม่ค่อยชัดเจน กระทั่งรุ่งเช้ามาเยือน จึงเข้าใจว่าทำไมสองหมู่บ้านนี้ถึงได้โด่งดัง ด้วยบรรยากาศสงบเงียบ สองฝั่งทางแลดูสะอาดตา กับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ทุกครัวเรือนปลูกผักไว้หน้าบ้าน ส่วนรอบนอกเป็นท้องทุ่งให้ชีวิตได้เติมต่อทางของแต่ละคน

ผมพักที่บ้านของแม่บุญมี ละอำคา เข้ามาแกจัดสำหรับอาหารและผลไม้ไว้เสร็จเรียบร้อย ผมทันเห็นสามของแกเดินไปทุ่งนาพร้อมกระต๊อบข้าวเหนียวคูใจ แม่บุญมีบอกว่ากว่าจะกลับมาก็กินเย็นๆ ด้วยช่วงนี้ต้องเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว แล้วยังมีที่ดินแปลงน้อย

สำหรับปลูกผักและเลี้ยงไก่ เป็นอย่างนี้อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

หลังอาหารเช้า ผมนั่งเล่นหน้าบ้าน พลังเหลือบไปเห็นต้นมะยมสูงใหญ่มีลูกตกเลยเด็ดมาชิมสร้างความกระปรี้กระเปร่าไม่นานนักกระเบสตราดำสีบรอนซ์ทองมาเทียบอยู่หน้าบ้านชายสองคนในชุดดำเดินลงมาทักทายผม เดาเอาว่าคนหนึ่งคงเป็นผู้ใหญ่บ้านที่เอื้อมผมไว้ตั้งแต่เมื่อคืน

ทองลา ดวงก้อม คือผู้ใหญ่บ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 อีกคนที่มาด้วยกันคือ ทองอินทร์ สีลาโคตร สมาชิก อบต.หนองกงสุวรรณค์ วันนี้พวกเขาจะพาผมทัวร์สองหมู่บ้านนี้ ผมลาเจ้าบ้านแล้วขึ้นรถ จุดหมายแรกที่จะไปคือวัด...

(ซ้ายสุด) ทองลา ดวงก้อม
(ขวาสุด) ทองอินทร์ สีลาโคตร

ป่าชุมชน - วัดเหล่าโพธิ์

วัดเหล่าโพธิ์ถือเป็นสถานที่รวมศรัทธาของคนสองหมู่บ้าน ผู้ใหญ่ทองลาพามผมเข้าทางประตูด้านข้าง ซึ่งอยู่ติดกับโรงเรียนบ้านเหล่าโพธิ์ ประตูฝั่งนี้เห็นไม้ดอกครีမ်ให้ร่มเงา ส่วนประตูด้านหลังติดกับป่า ผู้ใหญ่ทองลาจอดรถ และเดินนำผมไปยังศาลาพระเจ้าทันใจ ซึ่งเป็นอาคารเปิดโล่ง เข้าใจเอาเองว่าคงอยากให้การปฏิบัติธรรมเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ

ที่ศาลามีคนมารออยู่แล้ว ผู้ใหญ่ทองลาแนะนำให้ผมรู้จัก **สุภาพ สาคุณ** ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แกดูเป็นคนที่คนพูดน้อย แต่แววตาจริงจัง เมื่อจัดการปูเสื่อเสร็จสรรพ แกก็นั่งรออยู่ด้านหลัง ขณะที่ผู้ใหญ่ทองลาและพ่อทองอินทร์พามผมกราบพระเจ้าทันใจ พ่อทองอินทร์เล่าว่า องค์พระเจ้าทันใจนี้ หลวงปู่แหวน

นำศรัทธาชาวบ้านสร้างขึ้น โดยหล่อกันที่นี้แล้วเสร็จภายในคืนเดียว

ผมชวนทั้งสองพูดคุยไปเรื่อย เก็บรายละเอียดทีละเล็กละน้อย กระทั่งทราบว่าวัดเหล่าโพธิ์นี้มีประวัติยาวนานมาก สร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2479 โดยพ่อจันทร์ มาพะเนา เป็นผู้ก่อสร้าง ทว่าพ่อจันทร์ไม่ใช่ผู้บุกเบิกตั้งหมู่บ้านนี้ แต่เป็นพ่อกุ สีลาโคตร ที่เดินทางข้ามลำห้วย และชักชวนญาติพี่น้องย้ายจากบ้านหนองโกมาทำกินกันที่นี้เมื่อปี 2475

ถึงวันนี้ประชากรของสองหมู่บ้านเริ่มอยู่ตัว โดยบ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 มี 70 กว่าหลังคาเรือน และบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 มี 130 กว่าหลังคาเรือน จุดเด่นของคนที่นี่คือความเกื้อกูล พี่งพาอาศัยกัน ไม่ว่าหมู่บ้านมีงานอะไร ทุกคนก็พร้อมให้ความร่วมมือ

อย่างช่วงปี 2545 ที่หลวงปู่แหวนกลับจากธุดงค์แล้ว ท่านอยากให้พื้นที่วัดเป็นป่าเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์ จึงขอซื้อพื้นที่รอบวัดจากชาวบ้าน และบอกบุญแก่ญาติโยมตามกำลังศรัทธา จนมีพื้นที่เพิ่มเป็น 27 ไร่ จากเดิมที่มีอยู่ 21 ไร่

เมื่อมีพื้นที่เพิ่มขึ้น หลวงปู่แหวนและชาวบ้านก็เริ่มเปลี่ยนพื้นที่ทำกินให้เป็นป่า โดยปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ เน้นไม้ยืนต้น และพืชสมุนไพร เช่น ผางแดง ตะแบก และยางนา ซึ่งเวลานี้เติบโตใหญ่ให้ร่มเงาแล้ว

“แล้วก็มีไม้แดงที่เกิดเองตามธรรมชาติ อีกหน่อยก็แน่นเป็นป่าสมบูรณ์เหมือนที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ว่า อยากปลูกป่านั้นไม่ต้องปลูก แค่อย่าไปทำลายก็พอ มันจะฟื้นฟูตัวมันเองตามธรรมชาติ” พ่อทองอินทร์กล่าวเช่นนั้น เป็นความจริงที่ผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ชุมชนจึงขอความร่วมมือให้ชาวบ้านไม่ฆ่าชีวิตและไม่ตัดไม้ ขนาดไซมดแดงก็ยังขอไว้ อนุโลมเฉพาะเห็ดและพืชสมุนไพรเท่านั้น ส่วนไม้ที่ผลัดใบลงมามากมาย หลวงปู่แหวนสอนให้ชาวบ้านกวาดรวมไว้ที่โคนต้น เพื่อรอให้ธรรมชาติช่วยย่อยสลาย

ผมถามถึงหลวงปู่แหวน พ่อทองอินทร์บอกว่าเป็นคนในหมู่บ้านนี้ นับถึงปัจจุบันบวชมากกว่า 20 พรรษา เป็นที่เคารพนับถือ แต่ท่านมักธุดงค์ไปตามที่ต่างๆ และเมื่อกลับมาจะชวนคนในชุมชนพัฒนาวัด อย่างครั้งก่อนหน้าปลูกป่า ท่านก็นำชาวบ้านสร้างศาลาการเปรียญ

ส่วนศาลาพระเจ้าทันใจแห่งนี้ สร้างไว้เป็นลานปฏิบัติธรรมอีกแห่งหนึ่ง โดยช่วงหลัง

พระสงฆ์ใช้ที่นี่เป็นสถานที่นำชาวบ้านปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา และงานตามขนบประเพณีอีต 12 คลอง 14 ซึ่งทุกเดือน

ผู้ใหญ่ทองลาเล่าต่ออีกว่า เยาวชนในหมู่บ้านก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยปลูกต้นไม้ และในบางวาระ ทางวัดจัดกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร นอกจากเรียนรู้หลักธรรมแล้ว ยังปลูกฝังเรื่องการปลูกป่า ให้เด็กคัดลอกข้อความลงบนแผ่นไม้ แล้วนำไปติดตามต้นไม้ใหญ่ให้ต้นไม้ได้พูด เป็นกุศโลบายแห่งการอนุรักษ์

“เคยมีแข่งประกวดคำขวัญด้วย ยังใช้มา

ถึงทุกวันนี้ คือ หมู่บ้านดี มีคุณธรรม น้อมนำ เศรษฐกิจพอเพียง ฟังเสียงปวงประชา พัฒนา คุณภาพชีวิต” พ่อทองอินทร์เสริม

ผู้ใหญ่ทองลानำผมกราบลาพระเจ้าทันใจ แก้วจะพาผมไปชมศาลาการเปรียญ แต่ก่อน เข้าศาลา แก่นำผมมาที่กุฏิเจ้าอาวาส ชื่อของท่านคือ พระอาจารย์บุญทัน ปัญญาวิโร เสียชีวิตที่ผมไม่เจอท่าน เจอแต่เด็ก ๆ นั่งอยู่สามคน ผู้ใหญ่ทองลาเดินไปหยิบถ้วย แล้ว ตักน้ำดื่มสมุนไพรมือในหม้อ แก้วเจ้าอาวาส ดื่มทั้งไว้ทุกวัน เป็นสมุนไพรรักษาผางแดง

บ้างเลือด ช่วยเจริญอาหาร ผมรับมาชิม รสฝาดเจือจางมากแล้ว ดื่มง่าย

ศาลาการเปรียญอยู่ฝั่งตรงข้าม หลังจาก ถอดรองเก้าอี้ที่พื้น ผมพบว่าบันไดร้อนจัด เลยรีบวิ่งขึ้นไปเพราะไม่มีเก้าอี้ ผู้ใหญ่ทองลา พาผมกราบพระประธาน ภายในนี้กว้างขวาง ระยะจากพื้นถึงเพดานคคะเนน่าจะถึง 10 เมตร เสียงดังก้องกระจาย เป็นปัญหาพอสมควร เวลาพูด นั่นจึงเป็นที่มาให้กิจกรรมต่างๆ ย้ายไปที่ศาลาพระเจ้าทันใจ นั่งอยู่เพียงครู ก็กราบลา แล้วเดินทางกันต่อ...

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ที่ผมบอกว่าสองหมู่บ้านนี้น่าอยู่ ผมหมายความว่าเช่นนั้นโดยสัจจริง เห็นได้จากชุมชนที่สะอาด หน้าบ้านแต่ละหลังงามสะพรั่งด้วยผักกินได้ ผมเห็นเป็นเช่นนี้แทบทุกหลังคาเรือน ขนาดในหน้าร้อนยังดูสวยสบายตา แล้วยิ่งในหน้าหนาว ซึ่งแม่บุญมีเจ้าบ้านโฮมสเตย์ของผมโฆษณาไว้ว่า ในหมู่บ้านจะละลานตาไปด้วยผัก ดูแล้วสดชื่น นี่คือความงามทางกายภาพ แต่ยังมี ความงามอีกอย่างที่ผมชอบ นั่นคือวิถีชีวิตอันเรียบง่าย

สองหมู่บ้านนี้ราวกับตัดขาดจากโลกภายนอก เพราะไม่มีความรีบเร่งให้เห็น

วิถีชีวิตดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ในทุกเช้า พ่อบ้านจะเดินออกจากบ้าน ซีมอเตอร์ไซด์บ้างแล้วแต่ เพื่อไปยังท้องทุ่ง ที่สำคัญคือเกือบทุกครัวเรือนทำเกษตรแบบผสมผสาน มีน้อยมากที่ทำพืชเศรษฐกิจหรือพืชเชิงเดี่ยว

ผู้ใหญ่ทองลาพาผมมาที่บ้าน หน้าบ้านของแกมีต้นมะขามใหญ่ ดูจากผักแล้วคงยังดิบอยู่ แกป็นขึ้นไปเก็บมาให้ผมลอง 4-5 ผักเปรี้ยวสะเด็ดตามที่คิด นอกจากไม้ยืนต้นแม่บ้านของผู้ใหญ่ยังปลูกผักสวนครัวไว้ตามกระถาง แม้ในหน้าร้อนก็ยังดูสวย คงให้น้ำดูแลอย่างดี ผมลองมองไปที่บ้านหลังอื่น ยอมใจเลยว่าทำแบบนี้ทุกหลังคาเรือน

ผู้ใหญ่ทองลาพาผมย้อนกลับไปในปี 2554 ทางหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการครัวเรือนต้นแบบเฉลิมพระเกียรติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับทางพัฒนาชุมชน โดยมี 30 ครัวเรือนนำร่อง กระทั่งได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จึงเริ่มขยายผลทั้งหมู่บ้าน กาลเวลาล่วงผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านยังคงสืบสานคำสอนของพ่อ

ในเวลานั้น มีการสอนให้แต่ละครัวเรือนคัดแยกขยะ และทำน้ำหมักชีวภาพใช้ ซึ่งทุกครัวเรือนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อดทนของกุสุวรรค์ช่วยหาเพียงถึงหมักมาให้แต่ละครัวเรือน

“เราทำในครัวเรือน แยกกันทำ แต่ทำทุกบ้าน ภาพรวมเลยออกมาดี ขยะที่ขายได้มีรถมารับซื้อก็ขายกันไป เศษอาหารก็ทำน้ำหมักไว้รดพืชผัก ส่วนขยะอันตรายให้เก็บรวมใส่ถังกลาง เพื่อส่งต่อไปยัง รพ.สต.บ้านหนองกุง” ผู้ใหญ่ทองลาเล่า

ผมเห็นที่บ้านญาติชาวพัฒนามีธนาคารขยะ ดูเป็นโครงการที่น่าสนใจและได้ผลดี เลยลองถามผู้ใหญ่ทองลา แกบอกว่าในอนาคตอยากมีธนาคารขยะด้วยเหมือนกัน

ส่วนจุดเด่นของที่นี่คือการปลูกพืชผักพอทองอินทร์เล่าว่า ที่บ้านนี้มีสูตรผสมดิน

โดยใช้ปุ๋ยคอก แกลบ และเศษใบไม้ย่อยสลายด้วยสารเร่ง พด. ใช้เวลา 20 วัน แล้วนำไปอัดในกระถาง ใช้ปลูกพืชได้ทันทีแล้วยังมีน้ำหมักจากเศษอาหารในครัวเรือนช่วยให้พืชผลงอกงาม บางบ้านใช้วิธีเพาะกล้าก่อนนำลงแปลงที่เตรียมไว้ ผมเห็นตรงร่องน้ำที่ไหลผ่านหน้าบ้าน ชาวบ้านทำคันหินเบาปลูกกะหล่ำปลีกันอยู่หลายบ้าน แต่กินนั้นแหละผู้ใหญ่ทองลาว่า จะงามที่สุดในช่วงฤดูหนาว ผักผลไม้ทั้งหมดที่เห็น ชาวบ้านมักจะแลกกันกิน ไม่ได้ตีราคาเป็นตัวเงิน เพราะคนที่นี่ส่วนใหญ่ไม่ฟุ้งเฟ้อ และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

ผู้ใหญ่ทองลาและพ่อทองอินทร์พาผมมาที่ศาลากลางบ้านเหล่าโพธิ์ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านผู้ใหญ่เท่าไรนัก รถเข้าจอดนิ่งได้ไครงหลังใหญ่ ผมลงจากรถ สะดุดตากับแปลงกะหล่ำปลีริมกำแพงบ้าน พอดีเจ้าของบ้านออกมา เป็นสภาพสตรีสูงวัย ชื่อยายหงษ์ สীগักดี แกบอกว่าปลูกผักพวกนี้ขายส่วนอีกกิจกรรมที่ทำในบ้านคือทอเสื่อกก

ผมเก็บภาพแล้วเดินตามไปสมทบข้างในศาลาทำการ ซึ่งเป็นที่ทำงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ทางพัฒนาชุมชนเข้ามาผลักดันให้ชาวบ้านทำ...

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเหล้าโพรี

เมื่อเปิดพดลกับหน้าต่างแล้ว ผู้ใหญ่ทองลาและพ่อทองอินทร์ก็นั่งตรงข้ามผม คราวนี้ที่สุภาพมานั่งอยู่ข้างๆ ด้วย ผู้ใหญ่ทองลาเริ่มต้นเล่าว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดขึ้นพร้อมกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำเงินออมของกลุ่มออมทรัพย์เป็นหลักประกันเงินล้าน โดยกำหนดเงื่อนไขว่า ทุกวันที่ 28 หรือ 29 ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านต้องมาออมเงินอย่างต่ำเดือนละ 60 บาท พร้อมทั้งนำสมุดคู่ฝากประจำตัวมาด้วย ทางคณะกรรมการจะได้ลงรายการและนำเงินเข้าบัญชีกลุ่ม

“การออมมีออมสัจจะ เดือนละ 10 บาท กับออมหุ้น หุ้นละ 10 บาท ในสมุดจะบอกไว้ เวลาคิดปันผล เรารวมสองส่วนนี้มาคิดพร้อมกัน อย่างขั้นต่ำ 60 บาท กรรมการก็ลงเป็นออมสัจจะ 10 บาท ออมหุ้น 50 บาท อย่างนี้ไป” ผู้ใหญ่ทองลาว่า

ผมเปิดดูสมุดคู่ฝาก เห็นรายการฝากออมในแต่ละเดือน แต่มีบางเดือนขาดห้วงไป ผู้ใหญ่ทองลาบอกว่าอนุโลมให้ ไม่ต้องครบก็ได้ แต่อย่าขาดเยอะ

มีเงินฝากแล้ว ต่อมาจึงปล่อยกู้ แต่ทางกลุ่มจะปล่อยกู้ไปพร้อมกับกองทุนเงินล้าน เรียกว่าเฉลี่ยกันไป ถ้ากองทุนเงินล้านไม่พอ ก็นำเงินออมส่วนนี้มาปล่อยกู้เพิ่ม โดยต้องมีสมาชิกค้ำประกัน 2 คน

“ดอกเบี้ยเท่ากับกองทุนเงินล้านของหมู่บ้าน โดยเราคิดที่ร้อยละ 7 ต่อปี กู้เป็นรายปี ต้นปีเอาเงินไป สิ้นปีส่งทั้งต้นทั้งดอก

พร้อมกันทีเดียว” พ่อทองอินทร์เสริม

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสมาชิก 140 คน จากทั้งหมด 145 ครัวเรือน ผมฟังตัวเลขแล้ววง พ่อทองอินทร์เลยช่วยอธิบายว่า คนที่อยู่จริงมี 135 ครัวเรือน เรียกว่าเป็นสมาชิกกันทุกบ้าน โดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเงินหมุนเวียนมากกว่า 700,000 บาท ขณะที่กองทุนเงินล้านเพิ่มพูนขึ้นเป็น 2,400,000 บาท

สำหรับผลกำไรจากการบริหาร คณะกรรมการทั้ง 13 คนดำเนินการตามระเบียบที่ร่างไว้ แบ่งเป็นเงินประกันความเสี่ยง ค่าตอบแทนกรรมการ เงินสาธารณประโยชน์ ปันผลสมาชิก สวัสดิการ และทุนการศึกษา ส่วนกองทุนเงินล้านก็จัดการคล้ายกัน เพราะเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกัน

“ปีนี้เราเพิ่มเงินสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เสียชีวิต โดยมอบ 1,000 บาท ใช้กำไรจากกองทุนเงินล้านของหมู่บ้าน นอกจากนี้ก็มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งมีเงินตั้งต้น 8,000 บาท เราทำผ้าป่าเพิ่มนำเงินไปจัดอบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด บางครั้งให้ทุนการศึกษาหรือช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส คือในหมู่บ้านมีเงินหลายส่วนที่นำมาช่วยเหลือกันได้อย่างต่อเนื่อง แล้วยังมีกองทุนสวัสดิการชุมชน และฉาบปทกิจสงเคราะห์ระดับตำบลอีก” ผู้ใหญ่ทองลาว่า

ถัดจากที่นี่ เราจะไปดูเรื่องอาชีพของคนสองบ้านนี้กัน แต่ผมขอเก็บไว้เล่าตอนหลัง...

កម្ពុជាឯករាជ្យ

Sustainable agriculture

อยู่ที่นายกฯ ทองนาควา คน
หนองกงสวรรค์ทำอ้อย มันลำปะหลัง
และปลูกข้าว แต่สำหรับคนที่อยากลอง
ปรับเปลี่ยนไปทำเกษตรทฤษฎีใหม่
ตามรอยในหลวง รัชกาลที่ 9 ที่นี่ก็มี
ศูนย์เรียนรู้ถึงสองแห่ง พี่เอ๋พาผมไป
ทั้งสองที่...

เกษตรของพ่อคำสิงห์

คืนที่ผมเข้าพักที่บ้านเหล่าโพธิ์ชัย หลังออกมาจากบ้านญาติชาวพัฒนา หมู่ที่ 10 แล้ว พี่เอ๋พาผมแวะระหว่างทาง เพื่อไปพบ **คำสิงห์ มาลาหอม** เกษตรกรชั้นครูแห่งตำบลหนองกุงสวรรค์

ทางเข้าสวนของพ่อคำสิงห์มีโดมไม้ไผ่วางเป็นอุโมงค์ สองฝั่งมีซีเมนต์ทรงกลมเข้าใจว่าเป็นฐานวงซีเมนต์สำหรับปลูกมะนาว แต่ตอนนี้ทำหน้าที่แทนป้าย ให้พ่อคำสิงห์เขียนข้อความเตือนใจคนที่เข้ามาเยี่ยมชม

พื้นที่ของพ่อคำสิงห์เป็นที่ดอน ไม่เรียบเสมอกัน แต่ด้วยความตั้งใจ พ่อคำสิงห์ได้เปลี่ยนพื้นที่ 17 ไร่ ให้กลายเป็นไร่นาสวนผสมปลูกพืชหลากหลายตามกำลัง ผมเดินตามแกลงไปจนถึงพื้นที่ทำกิน เจอลูกสาวแกลงกำลังใช้เสียมพรวนดิน เราหยุดยืนคุยกันที่หน้าแปลงมะเขือ

คำสิงห์ มาลาหอม

พ่อคำสิงห์เล่าย้อนไปสมัยก่อนว่า พื้นที่ 17 ไร่ตรงนี้ เดิมปลูกพืชเชิงเดี่ยว คืออ้อยและมันสำปะหลัง แม้ว่าอย่างหลังจะทนแล้งดีเหมาะกับพื้นที่ แต่ประสบปัญหาเรื่องหัวมันเน่าอยู่เสมอ ประกอบกับในช่วงปี 2553 พื้นที่แห่งนี้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรกรรม โดยพ่อคำสิงห์ตระหนักได้ว่า สิ่งที่ทำอยู่ไม่อาจขยายความรู้ให้คนที่มาเรียนรู้ รวมถึงตัวพ่อคำสิงห์เองด้วย จึงเริ่มปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

พ่อคำสิงห์ปรับพื้นที่การปลูกพืช ลดมันสำปะหลังเหลือเพียง 3 ไร่ แล้วปลูกผลไม้ อย่างกล้วยกับมะม่วงเพิ่มเติม ปลูกไม้เพื่อขายพันธุ์ ลงผักสวนครัวทั้งพริก มะเขือ ตะขั่ว กวางตุ้ง และถั่วฝักยาว แถมยังเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่วง และวัว เพื่อใช้มูลทำปุ๋ย โดยนำน้ำหมักชีวภาพไปรดคอกวัว เล้าไก่ ทั้งไว้

สัปดาห์เดียวก็นำไปใช้ได้

ทุกวันนี้ในไร่นาสวนผสมไม่มีปุ๋ยเคมีแล้ว ยกเว้นบางจุดที่ดินเสียไป ต้องพึ่งเคมีปรับสภาพ แต่ส่วนใหญ่ใช้น้ำหมักชีวภาพที่ทำจากเศษอาหาร อินทรีย์วัตถุในครัวเรือน หมักกับกากน้ำตาล และ พด.2 ซิลิโคนดิน เพื่อให้ดินมีธาตุอาหาร ส่วนสารไล่แมลงนั้นไม่มีสารเคมี เพราะสูตรของพ่อคำสิงห์ใช้เศษพืช เดิม กากน้ำตาล และ พด.7

“ตัวไล่แมลงนี้ต้องคอยสังเกต พืชตัวไหนแมลงไม่ยุ่ง ก็หันผสมลงในถังหมัก ตอนนี้ไม่ได้คำนึงถึงสูตรที่ตายตัวแล้ว ใช้ตามประสบการณ์ พอได้น้ำหมักมา เวลาใช้ให้ผสมน้ำ อัตราส่วนคือน้ำหมักครึ่งแก้ว ต่อน้ำ 15 ลิตร” พ่อคำสิงห์อธิบาย

นอกจากนี้ พ่อคำสิงห์ยังทำออร์โอมินสูตรเนื้องนมไข่ ซึ่งมีส่วนผสมที่แน่นอน คือ เนื้อวัว

3 กิโลกรัม (เนื้อเศษกับไซที่คนไม่กิน) ไซไก่ 1 แฉก นมจืดกล่องใหญ่ 20 กล่อง กากน้ำตาล 8 กิโลกรัม น้ำ 10 ลิตร แบ่งเหล้าสาโท 1 เม็ด หมักทิ้งไว้หนึ่งเดือน ได้สารซูเปอร์ฮอโมน ไซในอัตราส่วนครึ่งแก้วต่อน้ำ 15 ลิตร ฉีดบำรุง ช่วงให้ผล โดยบำรุงทุก 7 ถึง 10 วัน มีเคล็ดลับ ให้ฉีดตอนเย็น เพราะอยู่กับพืชได้นาน

นี่คือชีวิตทุกวันนี้ของพ่อคำสิงห์ อยู่บ้านก็มีกินอ้อมท้อง ไม่ต้องซื้อหา ไม่มีความทะยานอยากเกินจำเป็น รายได้หลักมาจากการขายผัก ทั้งมะเขือ คะน้า แถมตอนนี้พ่อคำสิงห์กำลังลงพริกพันธุ์หายาก ซึ่งตัวต้นเริ่มตั้งโครงเค้า และมีสปริงเกลอร์คอยให้น้ำเพื่อรักษาความชุ่มชื้น

ภายใต้ท้องฟ้าที่ใกล้มืด

แน่นอนว่าพื้นที่ห่างไกลแบบนี้ไม่มีไฟฟ้า บ้านของพ่อคำสิงห์จึงใช้โซลาร์เซลล์ โดยซื้อแผงรับพลังงานมาตั้งแต่เริ่มตั้งศูนย์ ที่นี่มีอยู่ 5 ชุด ชุดละ 3 แฉก ต่อเข้ากับก้อนแบตเตอรี่ ผมถามพ่อคำสิงห์ว่า ถ้าวันไหนฝนตก ต้องทำอย่างไรถึงจะมีไฟใช้ พ่อคำสิงห์ตอบว่ามีเครื่องปั่นไฟที่ต่อเข้ากับหม้อแบตเตอรี่เดียวกัน

ผมออกจากศูนย์เรียนรู้พอกอยู่ พอกินพอกเพียง ของพ่อคำสิงห์ ในตอนที่ฟ้ามืดพอดิบพอดี เราบอกลากัน แถถามผมว่าไปดูศูนย์ของสุภาพมาแล้วหรือยัง ผมบอกว่าจะไปพรุ่งนี้...

ไร่สาकुณ

อย่างที่ทราบกัน หลังออกจากพื้นที่ของพ่อคำสิงห์ ผมกลับมาพักที่บ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 เช้าวันต่อมาจึงได้พบกับ **สุภาพ สาकुณ** ที่ป่าชุมชน และเดินทางไปด้วยกัน กระทั่งเสร็จจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เราจึงได้ฤกษ์มาที่บ้านของพี่สุภาพ ที่นี่เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยพี่สุภาพคนนี้เป็นหนึ่งในลูกศิษย์ของพ่อคำสิงห์

แดดค่อนข้างแรงตอนที่ผมไปถึง พี่สุภาพนำผมเข้าไปด้านใน ตรงสวนป่าต้นยางนามีเปลผูกไว้ ผมเลยจับจองเป็นที่หย่อนกาย เมื่อ

เอนตัวลงนอน วิวด้านบนเต็มไปด้วยใบของต้นยางนาซึ่งให้ร่มเงาอย่างดี แทบไม่มีแดดเล็ดลอดลงมา กระทั่งพี่สุภาพนั่งลงบนเก้าอี้ ผมจึงกลับสู่ที่นั่ง ขณะที่แม่บ้านจัดแจงปอกฝรั่งและมะม่วง พริกเกลือพร้อม น้ำดื่มด้วยเช่นกัน

พี่สุภาพเริ่มเล่าว่า เดิมปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือมันสำปะหลังและอ้อย แต่เมื่อดูรายรับรายจ่ายในครัวเรือนแล้ว พบว่าไม่พอกินพอใช้ ลูกไปเรียนก็มีไม่พอ ต้องขยับขยายไปขายไอศกรีมที่ตลาดเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว

คำถามสำคัญคือ ทำอย่างไรจึงจะส่งลูกเรียนจบและพอลอยู่พอกิน ก็พอดีในปี 2553 ศูนย์เรียนรู้ของพ่อคำสิงห์เปิดอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่สุภาพจึงสมัครเข้าไป ได้เรียนรู้เรื่องการทำปุ๋ย และทำน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้ในครัวเรือน

“ตอนนั้นเรียนรู้วิธีทำปุ๋ยหมัก ก็เอากลับมาทำที่บ้าน ทำกองน้อย โดยใช้ขี้วัว 1 ส่วน แกลบ 2 ส่วน ใบไม้ 2 ส่วน คลุกผสมแล้วใส่สารเร่ง พด.1 ช่วยย่อยสลาย เอาผ้าใบคลุม 7 วัน จนกองร้อน แล้วจึงกลับกอง คอยกลับ

ใน 20 วัน ก็นำมาใช้ ส่วนปุ๋ยน้ำหมัก ผมใช้เศษอาหาร 40 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 ลิตร น้ำ 20 ลิตร สารเร่ง พด.2 ใช้เวลาประมาณ 20 วัน โดยใช้ช่วงแรกไม่ต้องปิดฝาสนิท เพราะกากจะอืดขยาย รอจนอยู่ตัวค่อยปิด เวลาใช้ก็เอาอัตราส่วนครึ่งแก้ว ต่อน้ำ 20 ลิตร รดพืชผักได้” ที่สุภาพทบทวนความรู้ที่เรียนมาให้ผมฟัง

รอบเดี๋ยวยังไม่เพียงพอ ที่สุภาพขอไปเรียนรู้อีกรอบ ครั้งนี้ได้รับแรงบันดาลใจที่เข้มข้นขึ้น ที่สุภาพอยากให้มีป่าในพื้นที่ของตัวเอง จึงลองปลูกต้นยางเพื่อให้ร่มเงา ใบที่ร่วงก็นำมาทำปุ๋ย ส่วนขี้ยางเก็บไว้ก่อไฟ ไม่มีสารพิษ นอกจากต้นยางนาแล้ว ยังเริ่มปลูกมะนาว ค่อยๆ ทำไป ควบคู่กับขายของ

ใช้เวลาอยู่สามปี ในที่สุดที่สุภาพก็หยุดขายโคศक्रमเมื่อปี 2556 เพราะพืชผลที่ปลูกในพื้นที่ทำกินเริ่มให้ผลตอบแทน ทั้งมะนาวฝรั่ง มะม่วง เก็บกินได้ไม่มีหมด และยังสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

“แต่ก่อนปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขายแล้วก็เอาเงินซื้อกินทั้งหมด ตอนนั้นขาย แล้วยังไม่ต้องซื้อ ผักสวนครัวมีทุกอย่าง เลี้ยงกบ ปลา ไก่ เวลากินอะไร ผมจะระลึกนึกเป็นตัวเงินมือหนึ่งถ้าซื้อเป็นเงินเท่าไร ผมทำอย่างนั้นจนลูกเรียนจบ ถ้าทำแบบเก่า กล้าพูดได้ว่ายากกว่าจะเรียนจบต้องเป็นหนี้กัน ตอนนั้นผมยอมรับเลย เรื่องทฤษฎีใหม่ ก่อนไปอบรมผมไม่เชื่อเลย จะอยู่ได้อย่างไร แต่พอทำมาผมเห็นกับตา ทุกวันนี้ผมได้วันละ 400-500 บาท” ที่สุภาพเล่าถึงตอนนี้ ก็มีโทรศัพท์เข้าเสียงข้างในดังตลอดออกมาจนผมได้ยิน มีคนโทรมาสั่งฝรั่ง

หลังวางสายผมถามที่สุภาพว่า ตอนนี้

สุภาพ สาคุณ

จุดเรียนรู้
การทำปุ๋ยหมัก

• สัตว์
• เป็นยาฆ่า

• ๑
• ๒
• ๓
• ๔
• ๕
• ๖
• ๗
• ๘
• ๙
• ๑๐

แบ่งพื้นที่เกษตรกรรมอย่างไรบ้าง เกว้า
ในพื้นที่ 10 ไร่ ด้านใต้แบ่ง 3 ไร่ไว้เลี้ยงวัว
ฝั่งขวาที่เรานั่งกัน ที่สุภาพอยากให้เป็น
ปายางนาขนาดย่อม ตรงกลางเป็นคอกไก่
และอีกด้านเป็นสระเลี้ยงปลา นิล ปลาตุ๊ก
ส่วนทางเหนือหรือหน้าบ้านปลูกพืชผสม
ผสาน แต่ที่เป็นพืชเศรษฐกิจประจำบ้าน คือ
มะนาว ฝรั่ง และมะม่วง

“มะนาวเป็นพันธุ์แป้นพิจิตร ออกตาม
ฤดูกาล ตอนนี้มีราว 100 วง มะม่วงปลูก
พันธุ์ไซคอนันต์ เพราะออกสามฤดู แล้วก็ฝรั่ง
เป็นพันธุ์กิมจู” ที่สุภาพว่า

นอกจากรายได้รายวันแล้ว ความสมบูรณ์
ของพื้นที่ยังช่วยให้เกิดโบนัสตามฤดูกาล เช่น
แยะ และไซมดแดง ไม่เพียงเท่านั้น ที่สุภาพ
เล่าว่าช่วงนี้ทดลองปลูกผักหวาน ได้ราคาดี
ส่วนไก่ชน แอบบอกเลยว่าที่สุภาพไม่ได้เลี้ยง
ไว้ชน แต่ไว้ขายพันธุ์ เพราะได้ราคาดีกว่า
ไก่เนื้อ ไก่ไข่ หลายเท่า ขณะที่วัวเลี้ยงเองก็ได้
กำไรทุกครั้ง และมีแผนจะเลี้ยงวัวขุนด้วย

พูดไปก็แอบอิจฉา เพราะบ้านของที่สุภาพ
เป็นตลาดไปในตัว โดยใช้โอกาสที่บ้านเป็น
ศูนย์เรียนรู้ชายของไปด้วย ไม่ต้องออกไปไกล
แถมยังทำโฆษณาลงเฟซบุ๊ก และมีลูกเขยช่วย
ใช้โดรนเก็บภาพมุมสูง ไม่ธรรมดาเลย

ผมพูดกับที่สุภาพตามที่คิด แกล้งช่วย

ดึงสติกลับมาว่า การทำทฤษฎีใหม่ ตั้งเป้า
อันดับแรกคือได้กิน เมื่อท้องอืด ค่อยไปคิด
เรื่องตลาด แต่ส่วนใหญ่มาดู เห็นมะนาว
มะม่วง ฝรั่ง งามก่อนแล้วว่าขายที่ไหน ที่สุภาพ
บอกว่าการมองแบบนี้ผิดวิสัยของทฤษฎีใหม่

ผมมองภาพรวมและวิเคราะห์ความ
สำเร็จของที่สุภาพ สรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้
มาถึงจุดนี้ คือความตั้งใจและจริงใจ ทำเพื่อ
ให้ตัวเองกับครอบครัวอิ่มท้อง แล้วที่เหลือ
จะมาเองตามวาระและโอกาส

คุยถึงตรงนี้ทั้งมะม่วงและฝรั่งก็หมดเกลี้ยง
ที่สุภาพเลยให้แม่บ้านช่วยหยิบพันธุ์ใหม่มา
ให้ลองชิม เกว้าเป็นน้ำดอกไม้มัน ผมดูรูปร่าง
คิดว่าเป็นลูกผสมของน้ำดอกไม้และเขียวเสวย
กินแบบกรอบๆ จิ้มพริกเกลือ รสชาติดีดี
เปรี้ยวอ่อนๆ กินมันดี แปบเดียวหมด

เมื่อท้องอืดก็มีแรง ผมขอให้ที่สุภาพ
พาชมพื้นที่ส่วนต่างๆ ที่จัดวางอย่างสมดุล
แก้ไขให้ดูนาข้าวทดลองขนาดย่อม เป็นคันดิน
รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปล่อยน้ำท่วมขัง ต้นข้าว
สูงชะลูดเด่นล้ำ ในน้ำมีปลาและชีวิตอื่นๆ
ตามธรรมชาติ แกเสริมว่ามีวันนี้เพราะ
ในหลวง รัชกาลที่ 9 แต่ก่อนพื้นที่นี้เป็น
ดินทราย ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น ต้องปลูกปอเทือง
แล้วโลกกลับ ทำไปจนดินเปลี่ยนสภาพ ตอนนี
ปลูกอะไรก็ได้กิน...

สุขภาพของ คนหนองกุ้งสวรรค์

Health

ระหว่างเดินทาง ผมขิงถามพี่เอ๋ว่าที่นี่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกี่แห่ง พี่เอ๋ตอบว่ามีหนึ่งเดียว ดูแลทั้งตำบล ผมนึกสงสัยว่าจะพอหรือ แค่แห่งเดียว แต่แอบบอกว่าเพียงพอ เพราะ รพ.สต. ส่วนใหญ่บริการด้านสาธารณสุขมูลฐาน ถ้าเจ็บป่วยร้ายแรงถูกเงิน จะมีรถบริการส่งต่อ ที่สำคัญ นอกจากบุคลากรแล้ว อสม.ที่นี่ถือว่าเข้มแข็งมาก...

รพ.สต.บ้านหนองกุง

ผมไปถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองกุง วันนี้มีผู้ใช้บริการบางตา ผิดกับเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่นั่งกันอยู่เต็ม คณะประมาณ 40 คน ตอนแรกผมเข้าใจว่าพวกเขา มารอรับเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาประเมิน แต่ไม่ใช่ ปรากฏว่าพวกเขามารอพูดคุยกับผม เล่นเอาประหม่าจนบอกไม่ถูก

นายกฯ ทองนาคมารออยู่ด้วย ผมเอ่ย สวัสดิ์นายกฯ เจ้าหน้าที่ และพี่ อสม. จากนั้น **สุรศักดิ์ วงษ์กลาง** ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองกุงก็เดินมาต้อนรับ พร้อมด้วย **วารุณี วงษ์กลาง** พยาบาลวิชาชีพประจำที่นี่ ผมเอ่ยทวนนามสกุลเสียงพี่แ่ผมว่ามาเป็น ผอ.ของ ผอ.อีกที

ผอ.สุรศักดิ์เล่าว่า ตำบลหนองกุงสวรรค์ มี รพ.สต.เพียงแห่งเดียว รองรับประชากรทั้ง

10 หมู่บ้าน รวมแล้วมากกว่า 5,000 คน เมื่อมีอยู่แห่งเดียวจึงเปิดทำการทุกวันและยาวนานกว่าปกติ คือตั้งแต่ 8.30-20.30 น. ให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยพยาบาลวิชาชีพ ส่วนแพทย์จากโรงพยาบาลโกสุมพิสัย จะเข้าประจำที่นี่เดือนละครั้ง ส่วนมากเป็นวันอังคารต้นเดือน แล้วแต่ทางโรงพยาบาลโกสุมพิสัยจัดตารางมา

สำหรับการรักษาเบื้องต้นที่พยาบาลวิชาชีพทำได้ มีตั้งแต่การจ่ายยาโรคทั่วไป เช่น ไข้หวัด ท้องเสีย ไปจนถึงงานหัตถการ ทั้ง การผ่าฝี เย็บแผล และทำคลอด แต่ทำได้เฉพาะการคลอดธรรมชาติ ส่วนกรณีผ่าตัด ต้องให้แพทย์เป็นผู้ดำเนินการ

พี่วารุณีช่วยเสริมว่า ทาง รพ.สต.มีบริการแพทย์แผนไทยด้วย โดยมีผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 1 คน ซึ่งผ่านการอบรม 372 ชั่วโมง

สุรศักดิ์ วงษ์กลาง

มาประจำการทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ด้านผู้มารับบริการ ส่วนใหญ่มีอาการปวดเมื่อยจากการทำเกษตร และส่วนน้อยมีอาการข้างเคียงจากโรคประจำตัว อย่างผู้ป่วยโรคเบาหวานซึ่งมีอาการชาตามมือและเท้า ทางเจ้าหน้าที่รพ.สต.จะส่งมานวดที่ส่วนงานนี้

ห้องแพทย์แผนไทยอยู่ประจันหน้าผมพอดี เลยถือวิสาสะเดินเข้าไปดู นอกจากนวดรักษาอาการแล้ว ยังมีนวดประคบสมุนไพร และมีตู้อบสมุนไพรไว้บริการด้วย ผมถามผอ.สุรศักดิ์ว่า นวดผ่อนคลายต้องเสียเงินไหม แกตอบอย่างอารมณ์ดีว่า ส่วนใหญ่ถือบัตรทองโรงพยาบาลโกสุมพิสัย จึงไม่เก็บเงินอยู่แล้ว

ผมเผอิญทราบมาว่า รพ.สต.ส่วนใหญ่มีคลินิกพิเศษ จึงถามว่าที่นี่มีคลินิกอะไรบ้าง พี่วารุณีไล่เป็นลำดับให้ฟังว่า ทุกวันอังคารจะ

มีทันตภิบาลมาประจำ ให้บริการขูดหินปูน ถอนฟัน ทุกวันพุธเป็นคลินิกวางแผนครอบครัว ฝากครรภ์ และตรวจสุขภาพหลังคลอด ส่วนทุกวันที 20 เป็นวันฉีดวัคซีน ถ้าเดือนใดตรงกับวันหยุดก็เลื่อนให้เร็วขึ้นแล้วยังมีคลินิกเบาหวาน ความดัน ซึ่งเป็นวันอังคารเดียวกับที่แพทย์จากโรงพยาบาลโกสุมพิสัยเข้ามาประจำ

“วันที่แพทย์เข้าจะเป็นวันที่ยุ่งมาก เราเลยจัดเวร อสม.หนึ่งหมู่บ้าน เรียนกันไป ให้เข้ามาช่วยวัดความดัน เจาะน้ำตาล ตั้งแต่เช้า เสร็จก็กลับบ้านได้ ส่วนคนที่มีปัญหาให้รอพบแพทย์ตอนบ่าย แต่มีบางคนน้ำตาลสูงถึง 500 ทางพยาบาลก็จะให้ยา แล้วให้นั่งพัก ถ้าน้ำตาลยังไม่ลงหรือมีอาการอ่อนเพลียมาก เคนแบบนี้รอไม่ได้ ต้องส่งขึ้นรถไปโรงพยาบาลทันที” พี่วารุณีเล่าอย่างละเอียด

แต่ละเดือนมีชาวบ้านเข้ามาใช้บริการที่ รพ.สต.เฉลี่ย 600 ครั้ง แล้วยังมีบริการเชิงรุก โดยพยาบาลวิชาชีพจะออกเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง เพื่อตามดูอาการและความเป็นอยู่ในช่วงบ่ายวันจันทร์ถึงวันศุกร์

คุยกับพยาบาลมาพอสมควรแล้ว ผมจึงหันไปทาง อสม.ที่มากันมากหน้าหลายตา คิดในใจว่าจะคุยกับใครก่อน พอดีว่า **สถาพร โททำ** อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด เขาเป็น อสม.ประจำหมู่ที่ 2 บ้านหนองกุ้งสวรรค์

พี่สถาพรเล่าว่า ตำบลหนองกุ้งสวรรค์มี อสม.อยู่ 116 คน เฉลี่ยแล้ว อสม. 1 คนรับผิดชอบดูแลเพื่อนบ้าน 8 หลังคาเรือน นอกจากมาช่วยงานที่ รพ.สต.เดือนละ 1 หมู่บ้าน ตามที่กล่าวไปแล้ว พวกเขายังมีภารกิจหลัก โดยออกปฏิบัติงานอย่างน้อย 4 วันในครัวเรือนที่ตนรับผิดชอบ

“ทั่วไปเลยคือดูแลทำความสะอาด เพื่อป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะฤดูฝนที่มีลูกน้ำยุงลายมาก บางคนรับผิดชอบครัวเรือนที่มีลูกอ่อน ต้องเข้าไปดู ไปเตือนเรื่องการรับวัคซีน บางครัวเรือนมีผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง ก็ต้องเข้าไปช่วยดูแลความเป็นอยู่ ดูการกินยาว่าถูกต้องครบถ้วนไหม หรือในรายที่มีโรคประจำตัว บางคนต้องล้างแผล แต่ไม่สะดวกมาโรงพยาบาล จะมี อสม.ไปล้างให้ที่บ้าน” พี่สถาพรอธิบาย

ผอ.สุรศักดิ์ฟังแล้วเสริมขึ้นว่า ล่าสุด รพ.สต.บ้านหนองกุ้งส่ง อสม. 9 คนไปอบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน (Care Giver) เป็นเวลา 12 วัน เพื่อฝึกดูแลผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง และติดสังคม ซึ่งเป็นโครงการของภาครัฐ แต่ละปีมีงบประมาณอุดหนุนรายหัวหัวละ 5,000 บาท โดย อสม.ที่เป็นผู้ดูแล

จะได้ค่าตอบแทนที่แบ่งสนับสนุนส่วนจากงบประมาณก้อนนี้

ผมนึกสงสัยว่าดูแลนั้น ดูแลอย่างไร ก็พอดีมีเสียงที่ผู้หญิงดังขึ้นมา เธอกล่าวว่า ดูแลตั้งแต่กินยา ทำแผล เปลี่ยนเสื้อผ้า ทำความสะอาด เปลี่ยนถุงปัสสาวะ ให้อาหารทางสายยาง ตามที่แพทย์จากโรงพยาบาล โกลุสมพิสัยให้แนวทาง และต้องทำรายงานส่งกลับไป ส่วนผู้สูงอายุติดสังคม พี่สถาพรบอกว่ากลุ่มที่ยังเดินไปไหนมาไหนได้ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยู่เฉย ชอบหากิจกรรมทำ ไม่ว่าจะปลูกผัก ดูแลผัก ทอเสื่อกก หรือถักอวน ถือเป็นงานออกกำลังกายไปในตัว

ดูแลเพื่อนบ้านแล้วก็ต้องดูแลกันเองด้วย โดยเหล่า อสม.รวมกันเป็นชมรม อสม. เพื่อจัดสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน โดยเก็บเงินคนละ 100 บาทต่อปี สำหรับใช้เป็นเงินช่วยเหลือครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต โดยเปิดโอกาสให้คู่สมรสรวมเป็นสมาชิกได้ด้วย ส่วนปีใดที่มีสมาชิกเสียชีวิตมากกว่า 1 คน ทางชมรมจะเก็บเงินเพิ่มทันทีแล้วนำไปมอบหน้าศพ

ยังไม่หมดแค่นั้น เพราะชมรม อสม. มีกองทุนอีกหนึ่งกอง ซึ่งได้รับเงินตั้งต้นจาก อบต.หนองกุ้งสวรรค์ เพื่อนำไปซื้อเกลือไอโอดีนมาจำหน่าย แล้วเก็บรายได้เข้ากองทุน อสม. เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงินก็สามารถหยิบยืมกันได้ไม่เกินคนละ 10 เดือน โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน

คราวนี้น่าจะครบถ้วนจริงๆ แล้ว เหลือกี่แต่ผมที่นั่งนับหัวอยู่ในใจ คำนวณว่าทุกคนจะสามารถอยู่ในเฟรมภาพเดียวกันได้หรือไม่ แต่มกกันขนาดนี้ก็แบ่งๆ กันไป หน้าเล็กหน่อยไม่เป็นไรนะผมว่า...

การศึกษา 'วิชาชีวิต'

Education

หลังเสร็จจาก รพ.สต.บ้านหนองกุง พี่เอ๋พาผมเดินทางต่อมาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกุงสวรรค์ ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งเดียวในตำบล รองรับเด็กครบถ้วนทุกคน รวมถึงน้องกอบัว ลูกสาวของพี่เอ๋ด้วย นอกจากนี้ ผมมีอีกเรื่องที่จะเก็บเอาไว้ เก็บลืมนไปแล้วว่ายังไม่ได้เล่า...

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกงสุวรรณศรี

วันที่ผมมานี้ พอดีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อบต.หนองกงสุวรรณศรี จัดงานวันบัณฑิตน้อย
เป็นงานที่เด็กๆ มารับประกาศนียบัตร ถ่ายรูป
ในชุดครุย ดูการแสดงของรุ่นน้อง และมีการ
ส่งมอบนักเรียนให้โรงเรียนทั้งสามแห่งในพื้นที่
รับไปดูแลต่อ

ภายในงานเต็มไปด้วยสีสัน นายก
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสุวรรณศรี
มาเป็นประธานมอบประกาศนียบัตร ขณะที่
พ่อแม่ผู้ปกครองมาเชียร์และตามถ่ายรูป
ลูกหลาน ผมเดินเล่นเก็บภาพเด็กน้อยใน
อากัปกิริยาต่างๆ เห็นแล้วชวนให้มยิ้ม

เมื่อการแสดงของเด็กๆ จบลง คณะครูจึง
มารวมพูดคุยกับผม นำโดย อูมาพร รักษาภักดี
หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกงสุวรรณศรี
ร่วมด้วยเพื่อนครูอีก 5 คนที่มาั้งเกาะกลุ่ม
เรียงกัน แล้วยังมี วิชา คช.เชื่อน ผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
แห่งนี้ และนายกฯ ทองนาค ซึ่งเข้ามาสมทบ

ภายในห้องเรียนเต็มไปด้วยของเล่น
หลากสี จัดวางอย่างเป็นระเบียบ สืบสาว
ได้ความว่ามีอยู่ 6 ห้อง พอดีกับนักครุฑที่มีอยู่
6 คน ผมหันไปทางนายกฯ ทองนาค ทราบ
จากที่เอ่ิมว่าว่าเป็นแกนนำที่ทำให้เกิดศูนย์นี้
จึงขอให้เท้าความถึงที่มาที่ไปเสียหน่อย

นายกฯ ทองนาคลำดับให้ฟังว่า เมื่อ
20 กว่าปีก่อน ในพื้นที่ไม่มีโรงเรียนอนุบาล

เด็กเล็กทุกบ้านต้องตามพ่อแม่ไปท้องไร
ท้องนา สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก
นายกฯ ทองนาคซึ่งเป็นแกนนำสตรีแม่บ้าน
ในเวลานั้น จึงรวมสมัครพรรคพวกจัดตั้ง
ศูนย์เลี้ยงเด็กขึ้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2536
โดยมีเด็กแรก 54 คน

ครูอุมาพรเป็นหนึ่งในอาสาสมัครเลี้ยงเด็ก
มาตั้งแต่เริ่มต้น เธอเล่าว่าสมัยนั้นใช้ศาลา
ของวัดบ้านหนองกุง ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์
จากเจ้าอาวาส

“พอช่วงพระฉันทเพล ผู้ดูแลเด็กต้องพา
เด็กมาเล่นข้างล่าง เมื่อพระฉันทเพลเสร็จ ก็พา
เด็กกลับขึ้นไปนอนบนศาลา” ครูอุมาพรย้อน
วันวานให้ฟัง

ดำเนินการอยู่เช่นนี้ได้หนึ่งปี ทางแกนนำ

จึงวิ่งเรื่องหาความช่วยเหลือ ในที่สุดสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
ก็ช่วยแปรงบประมาณยุ้งลายมาสร้างศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก บนที่ดิน 240 ตารางวา ซึ่ง
ชาวบ้านช่วยกันซื้อบริจาค

“แต่เงินที่ได้มาไม่มากมาย เราใช้ซื้อวัสดุ
แล้วพอตีทางพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์จังหวัดมหาสารคามมีงบโครงการ
ป้องกันการอพยพแรงงาน จึงแบ่งมาใช้จ่าย
เป็นค่าแรงช่าง” นายกฯ ทองนาคเล่า

อาคารสร้างแล้วเสร็จทันใช้ในปีถัดมา
และในปีเดียวกัน ทางกรมพัฒนาชุมชนเข้ามา
ช่วยเหลือ โดยรับผิดชอบค่าตอบแทนผู้ดูแล
เด็กทั้ง 2 คน คนละ 2,000 บาท

ต่อมากกรมการศาสนาเข้ามาดูแล โดยมี

คู่มือสอนเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ ประกอบด้วย 4 หน่วย คล้ายกันกับหลักสูตรแกนกลางของ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน

นอกจากนี้ กรมการศาสนายังจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวัน แต่ไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นงบประมาณรายครั้ง ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ทางศูนย์จึงขอความอนุเคราะห์จาก วัดหนองกุญ และขอให้ผู้ปกครองบริจาคคนละ 20 บาทต่อเดือน

เมื่อเห็นว่าภาระเรื่องอาหารการกิน เป็นเรื่องสำคัญ ในปี 2538 ชุมชนจึงจัดทอดผ้าป่าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อรวบรวมเงินตั้งกองทุนอาหารกลางวันสำหรับปีนั้น

“ชุมชนช่วยพยุง แก๊สสถานการณืมาโดยตลอด ก็สู้กันมา พอปี 2539 กรมพัฒนา

ชุมชนให้งบอาหารกลางวัน หัวละ 5 บาท” นายกษ ทองนาคกล่าว

จากความตั้งใจของชุมชน ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของตำบลหนองกุญสวรรค์เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ที่ผ่านมาเคยได้รับรางวัลทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับเขต

ต่อมาเกิดการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาอยู่กับ อบต.หนองกุญสวรรค์ในปี 2548 ทาง อบต.จึงสร้างศูนย์ขึ้นใหม่ โดยใช้พื้นที่ที่ติดกับสำนักงาน แล้วเสร็จและเปิดใช้ใน ปีการศึกษา 2551 ส่วนอาคารหลังเดิมให้ กศน.ประจำตำบลหนองกุญสวรรค์มาใช้แทน

ข้อดีของการถ่ายโอนคือ อบต.หนองกุญสวรรค์สามารถจัดบริการได้อย่างคล่องตัว

(สงวนลิขสิทธิ์) อูมาพร รักษาภักดี

และที่สำคัญ ครู 4 คนยังได้สอบขึ้นเป็นข้าราชการด้วย

ทุกวันนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกุงสวรรค์ มีเด็กในความดูแลเฉลี่ยปีละ 110 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือเด็กอายุ 2-3 ขวบ และเด็กอายุ 3-4 ขวบ โดย อบต.หนองกุงสวรรค์จัดรถ 2 คันแบ่งเป็น 2 สาย เพื่อรับส่งถึงบ้าน

เมื่ออยู่กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงใช้หลักสูตรแกนกลาง ประกอบด้วย 4 สาระการเรียนรู้ กับ 6 กิจกรรมส่งเสริมทักษะ โดยครูอูมาพรบอกว่า ที่นี่เสริมหลักสูตรท้องถิ่นตามชนบประเพณีฮีต 12 คอง 14 ของคนอีสานเข้าไปด้วย

“อย่างวันเข้าพรรษา ครูจะพาไปวัดสวดมนต์ แห่เทียน แล้วยังเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาสอนเด็กๆ ทำพานบายศรี จักสาน ประดิษฐ์ของเล่นเด็ก ของใช้ภายในพื้นที่ แล้วก็มีสอนทำข้าวต้มมัด อาหารฝรั่ง แต่ละเทอมเรามีกิจกรรมไม่ขาด” ครูอูมาพรยกตัวอย่าง

ผมนี่ก็ขึ้นได้ว่าเห็นครูมอบเงินให้เด็ก ๆ

บนเวทีบัณฑิตน้อย เก็บงำความสงสัยไว้จนเกือบลืมเสียแล้ว ครูอูมาพรอธิบายว่า ทางศูนย์ฯ ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการออม รวมถึงเป็นกุศโลบายให้พ่อแม่ร่วมออมเงินให้ลูก เมื่อถึงวันที่เด็กออกจากศูนย์ฯ จะมอบเงินคืนเป็นทุนใช้จ่ายต่อไป

“ครูเก็บฝากธนาคารทุกสิ้นเดือน จดบันทึกรไว้ ไม่ได้ปล่อยกู้” นายกษ ทงนาคดักทางแบบรู้ทัน

ผมขออนุญาตครูเดินชมศูนย์ กระทั่งมาสะดุดตากับเมนูอาหารในโรงอาหาร ครูอูมาพรว่าทางผู้บริหารต้องการให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วน ต้องมีผัก ไข่ และผลไม้ โดยทุกเมนูต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหาร และที่สำคัญผู้ประกอบการต้องมาปรุงอาหารสดใหม่ที่โรงครัวของศูนย์

ผมรู้สึกโชคดีที่มาทันเห็นกิจกรรม เพราะหลังจากวันนี้จะเป็นช่วงปิดเทอม กว่าจะกลับมาศึกษาคักอีกครั้งก็ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม แต่ตอนนี้ครูทุกคนยังไม่ได้หยุด เพราะต้องมาทำงานเตรียมการเรียนการสอนในปีการศึกษาถัดไป...

ห้องสมุดสารานุกรมไทย (อาคารบางมด)

เกือบลืมไปแล้วว่า ตอนลัดเลาะไปในบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 ผมได้มาที่โรงเรียนบ้านเหล่าโพธิ์แห่งนี้ด้วย แต่เพราะเป็นช่วงปิดเทอม บรรยากาศในโรงเรียนจึงเงียบสงบ

ผู้ใหญ่ทองลาพาผมเดินชมบริเวณโรงเรียน แก่กว่าโรงเรียนแห่งนี้รองรับเด็กจากสองหมู่บ้าน คือบ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 และบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 แต่เวลานี้นักเรียนเหลืออยู่เพียง 60 คนเท่านั้น ว่ากันแบบไม่แม่นยำคือเกือบถูกยุบมาแล้วหลายครั้ง

เรามาหยุดที่หน้าอาคารบางมด ซึ่งเป็นห้องสมุดสารานุกรมไทย คณะครูเดินมาทักพอดี ผู้ใหญ่ทองลาจึงแนะนำให้ผมรู้จักกับ พานิช แถมโฮง รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่าโพธิ์ ก่อนที่รอง ผอ.พานิช จะนำผมเข้าไปในห้องสมุด

ความเป็นหมู่บ้านเล็ก แถมตำแหน่งที่ตั้ง

ยังเหมือนถูกตัดขาดจากบ้านอื่น ดั่งนั้นจะให้เด็กบ้านอื่นมาเรียนก็คงยาก กลายเป็นว่าตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนเฉลี่ยชั้นละ 6 คนเท่านั้น ขณะที่ทั้งโรงเรียนมีครูผู้สอน 4 คน นั่นหมายความว่าครูทุกคนต้องสอนครบชั้น

ผมถามผู้ใหญ่ทองลาถึงจำนวนครัวเรือนของสองหมู่บ้าน แก่กว่าหมู่ที่ 4 มีอยู่ 70 กว่าหลังคาเรือน และหมู่ที่ 5 มีอยู่ราว 130 กว่าหลังคาเรือน จึงพอเข้าใจได้อยู่

บังเอิญเหลือเกินว่าผมเกิดและเติบโตในฝั่งธนบุรี ชื่อของบางมดจึงคุ้นหู และนำพาความทรงจำหลากหลาย ผมเลยขอให้รอง ผอ.พานิชเล่าที่มาที่ไปของอาคารแห่งนี้

ย้อนกลับไปในปี 2517 บ้านนี้อยู่ในพื้นที่ของตำบลเหล่าโพธิ์ วันหนึ่งเกิดน้ำท่วมตัดบ้านเหล่าโพธิ์ขาดจากโลกภายนอก

(สองจากซ้าย) พานิช แถมโฮง
(สามจากซ้าย) สาคร ริงษา

เด็กๆ ไม่สามารถไปโรงเรียนได้ แต่ในเวลานั้น นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมาออกค่ายพอดี จึงช่วยสร้างอาคารเรียนหลังนี้ขึ้นมา และในที่สุดก็ขอแยกเป็นโรงเรียน

“นักศึกษา ชาวบ้าน และอาจารย์ **ปราโมทย์ ทองดี** ช่วยกันสร้างอาคารนี้ เด็กในหมู่บ้านที่เรียนอยู่โรงเรียนบ้านหนองโกก็มาเรียนที่นี่แทน ต่อมาขอตั้งเป็นโรงเรียนบ้านเหล่าโพธิ์ จัดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” รอง ผอ.พานิชเล่า

กาลเวลาผ่านไป โรงเรียนเริ่มขยายขยายทยอยสร้างอาคารเรียนเพิ่มอีกสองอาคารเพื่อรองรับนักเรียนราว 100 กว่าคน ขณะที่อาคารบางมดซึ่งสร้างขึ้นด้วยไม้ เริ่มผุพังหมดสภาพ ทางโรงเรียนจึงรื้อออก และตั้งใจจะทำห้องสมุดชุมชน แต่ก็ทำได้แค่เสากับหลังคา

กระทั่ง **ประสิทธิ์ ดวงตะวงษ์** ผู้พิพากษา ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านได้มาเห็น จึงสานต่อโดยชวนเพื่อนสมาชิกสโมสรไลออนส์เข้ามาทอดผ้าป่าโรงเรียน เพื่อนำเงินที่ได้มาต่อเติมอาคารบางมดหลังใหม่จนแล้วเสร็จ ทั้งยังจัดทำพระบรมฉายาลักษณ์ในหลวง รัชกาลที่ 9 พร้อมมอบหนังสือสารานุกรมครบชุดให้ด้วย

“คุณประสิทธิ์ยังเชิญ **พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์** มาเป็นผู้เปิดอาคารบางมดในปี 2555 ด้วย” รอง ผอ.พานิชกล่าว ผมมองเข้าไปภายในห้อง เห็นโซนพระบรมฉายาลักษณ์ที่ทอดยาวติดกับชั้นวางสารานุกรม เรียงรับสายตาผู้มาเยือน ส่วนฝั่งซ้ายสุดเป็นมุมหนังสือทั่วไป และฝั่งขวาสุดเป็นคอมพิวเตอร์ ซึ่ง **สาคร ริงษา** ครูผู้สอนช่วยเสริมว่าทั้งฝั่งซ้ายและขวา ทางโรงเรียนเป็นผู้ทำขึ้น

“ตอนนี้ทางสโมสรไลออนส์สนับสนุนสารานุกรมถึงเล่มที่ 40 แล้ว” ครูสาครว่า

ผมนับชุดคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ไม่มาก แต่เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนแต่ละชั้น มีเท่านี้ถือว่าเพียงพอ เหมือนครูสาครจะสังเกตเห็นว่าผมมองไปยังชุดคอมพิวเตอร์ เธอจึงบอกว่า นอกจากเด็กนักเรียนแล้ว ทางโรงเรียนยังบริการชุมชน โดยจัดอบรมผู้นำชุมชนให้มีความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ ผู้ใหญ่ของเราก็เป็นหนึ่งในนักเรียน

ห้องสมุดสารานุกรมเปิดให้ใช้ในเวลาราชการ เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลของเด็กๆ ผมเดินไปหยิบหนังสือสารานุกรมมาลองเปิดดูเล่มแรกๆ จัดแบ่งหมวดหมู่เป็นอย่างดี ส่วนเล่มหลังๆ มีหลากหลายแนวอยู่ในเล่มเดียว ว่าแล้วผมก็ลองใช้โทรศัพท์เปิดค้นเว็บไซต์ พบว่าเว็บไซต์สารานุกรม kanchanapisek.or.th ให้ดาวน์โหลดไฟล์หนังสือฟรี และยังง่ายสำหรับการค้นคว้าหาข้อมูล เมื่อใครมาเยือนห้องสมุดแห่งนี้แล้วสนใจ ก็ไปดาวน์โหลดมาอ่านแบบออฟไลน์ได้เลย...

ล้มอาชีพตามวิถีชุมชน

Honest livelihood

อย่างที่นายภฯ ทองนาควา อาชีพหลัก
ของคนที่นี่คือเกษตรกรรม แต่จากการมาพัก
ที่นี่ในช่วงสั้นๆ ทำให้ผมได้เห็นอีกหลายอาชีพ
ที่น่าสนใจ เลยขอหยิบยกมาเล่าผสมกันไป
ในนี้...

กลุ่มสมาชิกพทอผ้าไหม

บ้านของ **พรทิพย์ เสนาพร** อยู่ตรงข้ามศาลากลางบ้าน บ้านภูจำขาวพัฒนา หมู่ที่ 10 ประตูป้านของแกเปิดไว้ ผมเดินเข้าไปเจอผู้คนมากหน้าหลายตา ทั้งหมดเป็นผู้หญิงกำลังสวาระวนกับการจัดเรียงเส้นไหม ดูเหมือนทุกคนต่างรู้หน้าที่ ด้วยเป็นวิถีที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น

ผมนั่งดูพวกเธอทำงาน ชวนคุยไปเรื่อยเปื่อย พี่พรทิพย์เล่าว่าคนบ้านนี้เลี้ยงหนอนไหมกันมานานแล้ว ส่วนต้นหม่อนเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรอำเภอนำมาให้ แต่เดิมต่างคนต่างทำ แล้วขายเส้นไหมให้พ่อค้าที่มารับซื้อ

ในหมู่บ้าน ราคา กิโลกรัมละ 1,500 บาท กระทั่งเดือนที่ผ่านมาเอง ทางส่วนราชการมีโครงการสัมมาชีพ ให้แต่ละหมู่บ้านทอผ้าไหม จึงรวมตัวกันทำ

แม้จะเคยพบเห็นชาวบ้านทอผ้าไหม แต่ผมรู้สึกตื่นเต้น เพราะไม่เคยเห็นการเลี้ยงหนอนไหมมาก่อนเลยในชีวิต ผมบอกพี่พรทิพย์ไปแบบนั้น แกว่าน่าเสียดาย เพราะเพิ่งไล่หนอนไหมชุดสุดท้ายไป ไม่ได้เก็บไว้ แกเข้าไปบ้านข้างกัน ผมเห็นกระดังเรียงบนชั้น เป็นคอนโดกระดัง มีผ้าสแลนสีฟ้าคลุมไว้ ผมเดินไปถามคุณป้าเจ้าของบ้าน ปรากฏว่าของแกก็

พรทิพย์ เสนาพาร

ไม่เหลือเหมือนกัน พี่เอ๋เลยบอกว่า เดี่ยวพาไปแวะหมูที่ 3 น่าจะยังมีให้เห็น

พี่พรทิพย์อธิบายวัฏจักรของหนอนไหมให้ผมฟังด้วยว่า เริ่มจากไข่ ฟักออกเป็นตัวแล้วโตเป็นหนอนตัวเต็มวัย นำมาเลี้ยงในกระดังที่รองด้วยใบหม่อน ปล่อยให้กินไปอย่างนั้น กระทั่งตัวหนอนเริ่มสุก ออกเหลือองจะเริ่มมีเส้นไหมออกมา รอจนมันพั่นเป็นรัง จึงเก็บไปต้มในน้ำร้อน แล้วรีบสาวเส้นออกมา โดยไหมดิบจะมีสีเหลือง ถ้าต้องการย้อมก็เอาน้ำต่างก่ดสีออกก่อน แล้วค่อยย้อมด้วยสีเคมีหรือสีธรรมชาติ

ผมหันไปแซวแม่ๆ ที่นั่งทำงานอยู่ ถามว่า ได้ก็ผืนแล้วตั้งแต่รวมกลุ่มมา แม่ลำปางศรีนามบุรี บอกว่ายังไม่ได้นำออกจากที่ทอม้วนทบกันไว้อยู่ พวกเธอกำลังทอดผ้าพื้นสีดำ เพราะขายง่าย ช่วงนี้มีคนสั่งมาก ผมนั่งเล่นอีกครู่หนึ่งก็กล่าวคำลา...

หนอนไหมและผ้าพื้นเมือง

บุญถิ่น กุตราศี

ววรรณมณี สีคอนชัย

ตามสัญญาว่าจะพาผมไปดูการเลี้ยง
หนอนไหม ที่เอัซบรตมาจอดที่หน้าบ้าน
หลังหนึ่งในเขตบ้านหนองกุ้งใต้ หมู่ที่ 3
ระหว่างทางเข้ามา เพื่อชี้ให้ดูกลุ่มส้มมาชีพ
แบบที่บ้านหญิงสาวพัฒนา

บ้านนี้มีเด็กเล็ก เลยก่อนข้างรุ่นหน้อย
พี่เอ้แนะนำให้ผมรู้จัก แม่ลำดวน ฝ่ายสิงห์ ที่
สาละวนอยู่กับการเลี้ยงหลาน ขณะที่คุณยาย
อีกท่านกำลังทอผ้าไหมผืนสีชมพู ผมจึง
ถือโอกาสเข้าไปดูใกล้ๆ

ที่นี่มีภูมิปัญญาในการทอผ้าไหม อย่าง
แม่ลำดวนเรียกว่าเป็นปราชญ์ก็ไม่เกินเลย
ความสามารถในการมัดหมี่ได้อย่างคล่องแคล่ว
ทำให้แตกต่างจากคนอื่น ก็ทอของบ้านนี้
จึงไม่เคยว่าง แม้ใจบอกไม่อยากจะขาย แต่ความ
สามารถที่มีก็เป็นพันธะผูกพันให้ต้องทำ
เพราะมีคนมาขอให้ทำมากมาย

ผลิตภัณท์ยอดนิยมคือผ้าถุง ลาย

สร้อยดอกหมาก ซึ่งเป็นลายประจำจังหวัด
มหาสารคาม ผืนหนึ่งราคา 2,000 บาท
ฟังแล้วเหมือนแพง แต่ว่าจะได้หนึ่งผืนต้อง
ใช้เวลานาน ผมสงสัยว่าลายสร้อยดอกหมาก
เป็นอย่างไร แม่ลำดวนกับคุณยาย ซึ่งผม
ทราบจากพี่เอ้ว่าอยู่บ้านข้างๆ และมารับจ้าง
ทอที่นี่ ทั้งสองช่วยกันยกผ้าที่พันไว้ให้ผมดู
เป็นลายที่ค่อนข้างยากในความคิดผม เพราะ
มีความถี่และความละเอียดสูง ในบ้านนี้ก็มีแต่
แม่ลำดวนนี่แหละที่เชี่ยวชาญ ทำได้เร็วและ
สวย เลยมีคนมาจ้างให้ทำทั้งผืน ส่วนบางคน
มาจ้างมัดหมี่อย่างเดียว

ผมถามแม่ลำดวนว่าที่นี่ยังมีหนอนไหมอยู่
หรือเปล่า เกิดคิดว่าตอนนี้ไม่มี ผมนึกในใจว่า
คงอดดูแล้ว แต่โชคดีที่ ววรรณมณี สีคอนชัย
หลานของแม่ลำดวนตามมาสมทบอย่าง
ได้จังหวะ และบอกว่าที่บ้านยังมีอยู่ ผมเลย
รีบตามไปดู

แม่ลำดวน ฝ่ายสิงห์

บ้านของพี่วรรณมณีอยู่ห่างไปไม่กี่หลัง ผมเห็นสุภาพสตรีสูงวัยกำลังเก็บรังไหมอยู่ใต้ถุนบ้าน พี่วรรณมณีแนะนำว่าเป็นแม่ของแกเอง ชื่อบุญถัน กุตราตี ยังไม่ทันขาดคำ แม่บุญถันบอกให้ผมลองเอารังส่องกับแสง จะเห็นตัวอยู่ข้างใน ขยุกขยิกไปมา แก้วว่ามันกำลังทำงาน ผมรีบรังไหมจากมือแกมาไว้ในอุ้งมือตัวเอง

ผมลองไล่วัฏจักรของหนอนไหมอีกครั้ง เริ่มจากไข่ แม่บุญถันว่าประมาณ 7 วันก็ฟักออกเป็นตัว เลี้ยงในกระดิ่งที่รองด้วยใบหม่อน โดยปล่อยให้กินไปอย่างนั้นประมาณ 20 วัน จนหนอนเริ่มสุก ออกสีเหลือง ช่วงนี้ให้ย้ายพวกมันเข้าไปในจอ (ทรงกลมคล้ายกระดิ่ง แต่ใหญ่กว่า) ด้านในสานเป็นช่องไว้เลี้ยงหนอนไหม) จะเริ่มมีเส้นไหมออกมา รอนจนพันเป็นรัง จึงเก็บไปต้มในน้ำร้อนและรีบสาวเส้นออกมา โหมดิบมีสีเหลือง หากต้องการย้อม

ให้ใช้น้ำต่างกวดสีออกก่อน แล้วย้อมด้วยสีเคมีหรือสีธรรมชาติ แต่ถ้าจะเลี้ยงต่อก็เก็บรังไว้ ยานำไปต้ม ต้องรอจนดกแต่ฟักออกมาเป็นตัวเต็มวัย ส่วนรังที่นำไปต้ม หนอนไหมจะตาย ผมถามพี่วรรณมณีว่าต้มแล้วกินได้ไหม แก้วว่ากินได้ เอาไปทำอาหารได้

ผมลองนำรังไหมไปส่องกับแสงแดดก่อนวางกลับลงไปในกระดิ่ง ผมนั่งดูจนแม่บุญถันเก็บรังไหมสุดท้ายออกจากจอ จากนั้นก็ใช้แปรงสีฟันทำความสะอาดเส้นใยเล็กๆ แกบอกกว่าส่วนนี้ต้องทิ้ง ใช้ไม่ได้ เพราะเส้นเล็ก ไม่สวยแล้ว ผมถามว่าทอเป็นผ้าไหมด้วยหรือไม่ แม่บุญถันตอบว่าทำ แต่ความที่เลี้ยงหลานเลยทำไม่ได้มาก ถึงตรงนี้แกพูดถึงแม่ลำดวนว่าขยัน ดีสองดีสามตื่นมามัดหมี่แล้ว ผมขอตัวเดินกลับบ้านแม่ลำดวน พี่วรรณมณีตามมาด้วย แก้วจะไปทอหูกที่บ้านนั้น...

เสื่อกกและของชำร่วยแม่เทวินทร์

ผมเกริ่นไว้แล้วว่าเสื่อเรื่องสัมมาชีพของคนบ้านเหล่าโพธิ์ชัย และบ้านเหล่าโพธิ์เริ่มจากที่บ้านของเทวินทร์ พรหมแมน ซึ่งอยู่ใกล้กับโฮมสเตย์ที่ผมพักมาก ตัวบ้านโดดเด่นด้วยสีฟ้า ตรงชานห้อยโม่บายระยิบระยับ แต่ที่ผมจะเข้าไปในบ้านก็พักใหญ่ เพราะมัวถ่ายรูปรถกระดางกะหล่ำปลีที่เรียงรายสวยงามอยู่หน้าบ้าน

เมื่อเข้ามาในบ้าน ผมเห็นอีกสารพัดสิ่งแม่เทวินทร์ทำ จนไม่รู้ว่าจะเริ่มจากตรงไหนดี ผมตัดสินใจถามถึงผักในกระดางหน้าบ้าน แม่เทวินทร์ตอบว่าทำไว้ขาย อย่างช่วงนี้ก็พอขายได้ แต่จะขายดีในช่วงเข้าฤดูหนาว เพราะมีทั้งเพื่อนบ้านและหน่วยงานราชการมารับปันธุ์จากที่นี่ ตอนนี้นำปลุกไว้ขายคนมาดูงานมากกว่า

ส่วนป้ายกลุ่มที่เห็นอยู่หน้าบ้าน แม่เทวินทร์บอกว่าที่นี่เคยเป็นสถานที่รวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ แต่พอทุกคนเริ่มทำเป็น ต่างก็รีบงานไปทำเองขายเอง แต่ยังมีบางส่วนมารวมขายที่บ้านหลังนี้

ย้อนความไปไกลอีกหน่อย แม่เทวินทร์เล่าว่าเคยไปผจญภัย ทำงานรับจ้างที่กรุงเทพฯ กระทั่งปี 2535 รู้สึกว่าถึงจุดอึดตัว จึงกลับมาอยู่บ้าน และต้องหาอาชีพเสริม วันหนึ่งไปร้านเสริมสวยที่บ้านน้ำโกแล้วเห็นหมอนสม็อกเป็นหมอนที่ใช้ตั้งโชว์หรือเป็นของชำร่วยในงานมงคล แม่เทวินทร์ลองถามซื้อ แต่ยังไม่ได้อีกมา เมื่อกลับบ้านก็โทรคุยกับป้า ถามถึงหมอนที่ไปเจอ ปรากฏว่าโชคเข้าข้าง เพราะป้าทำเป็น เลยช่วยสอนให้

ยิ่งทำก็ยิ่งชำนาญ ยิ่งมีสารพัดลาย แกรม
ยังแตกไลน์ผลิตไปถึงการเย็บปลอกหมอนชนิด
แล้วก็ไม่ได้ทำคนเดียว แต่มีลูกชาย ลูกสาว
และลูกเขย ช่วยกันทำ ผลิตสินค้าขายที่บ้าน
เพราะหมู่บ้านนี้แขกเยอะ มากันคณะหนึ่งแล้ว
ก็กลับไปพากันมาใหม่ เรียกว่าดั่งด้วยกระแส
ปากต่อปาก

ทุกวันนี้ ผลิตภัณฑ์ของบ้านแม่เทวินทร์
มีตั้งแต่ช่อดอกไม้ เลือกได้ว่าใช้รับบั้นหรือ
ธนบัตร เหยียบยุโรปยทานรูปสเตอร์วเบอร์รี
กลองกระดาดหิซซูที่ท่าจากลูกปิด กระถาง
ต้นไม้แขวน ไปจนถึงเสื้ออก ทั้งลายหมีและ
ลายพื้นธรรมดาคา

“ต้นไหลปลูกเอง ทั้งพันธุ์บก พันธุ์น้ำ
ต่างกันที่พันธุ์บะแก้ง ใช้น้ำน้อยในการปลูก
เป็นพันธุ์พระราชทานจากพระราชินีในรัชกาล
ที่ 9” แม่เทวินทร์กล่าว

ผมมองดูข้าวของบนชั้นในตู้ เรียกว่า
บ้านนี้ทำสารพัด นอกจากทอแล้ว แม่เทวินทร์
ยังรับเย็บผ้าทุกชนิดและเย็บเสื้อเข้าเป็นผืน
แต่งงานทั้งหมดทำแบบพอเพียง เพื่อกินอยู่กัน
ในครอบครัวเท่านั้น ไม่ได้ถึงขั้นโยงโยเป็น
เครือข่ายอุตสาหกรรม

เมื่อชีวิตเรียบง่ายไม่ต้องดิ้นรน ความสุข
ก็อยู่รายรอบ...

เทวินทร์ พรหมเมี้ยน

ลุงจันทร์ สิบสิทธิ์

ผมพบกับ ลุงจันทร์ สิบสิทธิ์ ตอนที่ออกไปเดินเล่นชมพระอาทิตย์ตกยามเย็น แยกกำลังถักแหอยู่บนเตียงนา ผมถามว่ามีหมาแถวนั้นไหม แถบบอกว่าไม่มี เข้าไปได้ เท่าที่ผมสังเกต บ้านเหล่าโพธิ์ชัยไม่มีหมาจรจัดเลยถึงอย่างนั้นผมก็ขอรอวังไว้ก่อน เพราะเจอทีไรเป็นต้องถูกไล่

ลุงจันทร์ทำงานไปเรื่อย สองมือขยับ แคล้วคล่องว่องไว แกว่าตอนนี้กำลังถักส่งลูกค้า แหหนึ่งปากคิดราคา 2,000 บาท ผมได้ยินมาว่าคนแถบนี้รับจ้างถักแหเป็นอาชีพ ลุงจันทร์บอกว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ทำทั้งชิ้น โรงงานนำแหมาส่งให้ชาวบ้านร้อยห่วงเหล็ก

เท่านั้น ส่วนคนที่รับทำทั้งชิ้นมีไม่มากนัก

แหปากหนึ่ง ลุงจันทร์ใช้เวลาเกือบ 20 วัน จึงแล้วเสร็จ ผมเห็นแหปากหนึ่งแขวนอยู่ดูจากสีขุ่นของตัวแห เข้าใจว่าคงเป็นของลุงจันทร์เอง แกเล่าว่าเมื่อมีเวลาและโอกาส แกกับเพื่อนจะไปหาปลาที่บึงกุย ซึ่งอยู่ห่างออกไปเกือบ 10 กิโลเมตร ออกเดินทางกันตอนเช้า พอเย็นย่ำก็กลับบ้าน

ผมนั่งดูลุงจันทร์ทำงานจนพระอาทิตย์ตกคล้อยหาย จึงขอตัวลากลับบ้านพัก ลุงจันทร์บอกว่าคงทำต่ออีกสักระยะ จนแสงที่อ้อยอิ่งอยู่ลับหาย...

กลุ่มเย็บผ้าสตรีตำบลหนองกงสวรรค์

ก่อนออกจากตำบลหนองกงสวรรค์ ผมแวะที่ศูนย์พัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ ซึ่งสร้างไว้วันที่ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์ พี่เอ้เล่าว่าในอนาคตอาจย้ายที่ทำการ อบต.มาอยู่บนที่ดินผืนนี้ แล้วยกที่ทำการหลังเดิมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองกงสวรรค์ ใช้ประโยชน์ต่อไป

ภายในศูนย์กว้างขวางมากที่สุดทีเดียว กลุ่มแม่บ้านมานั่งรออยู่แล้ว พื้นที่ด้านซ้ายของอาคารมีจักรวางอยู่ราว 10 หลัง นายกษ ทองนาคมาร่วมวงที่นี้ด้วย แกบอกกล่าวมาหลายวันแต่ไม่ได้ดูแลผมเท่าไร วันนี้เลยขอดูแลเป็นพิเศษ

คนที่งานยุ่งที่สุดในกลุ่มเห็นจะไม่พ้น **ขวัญตา สินธูบัว** ประธานกลุ่มเย็บผ้าสตรีตำบลหนองกงสวรรค์ ด้วยมีชั่วโมงบินสูงกว่า

คนอื่น พี่ขวัญตาเล่าว่าเคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ จนวันหนึ่งอยากกลับบ้านมาเลี้ยงดูแม่ที่เริ่มชรา แต่ลำพังเกษตรกรธรรมดาไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ จึงไปปรึกษากับนายกษ ทองนาค เพื่อขอให้ช่วยสนับสนุนเรื่องอาชีพ ทางอบต.หนองกงสวรรค์ เห็นว่ามีงบจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคามอยู่ จึงจัดสรรมาให้ 20,000 บาท นำไปซื้อวัสดุ พร้อมทั้งเชิญวิทยากรมาอบรมเรื่องการตัดเย็บ

สมาชิกส่วนใหญ่เป็นช่างเย็บผ้าอยู่แล้ว หลายคนไปทำงานที่กรุงเทพฯ มานาน เมื่อได้อบรมเพิ่มเติม กลุ่มก็สามารถเดินหน้ารับงานมาทำ โดยมีลูกค้าเป็นหน่วยงานในพื้นที่และโรงเรียน อย่างสั่งทำชุดนักเรียนและชุดพื้นเมืองของเด็กเล็ก ส่วนงานจากภายนอกมีเข้ามาเป็นระยะ แต่ด้วยความที่กำกัการผลิต

ขวัญตา ลินธบัว

ไม่มาก สมาชิกที่แท้จริงมีเพียง 10 กว่าคน หลายงานที่เข้ามาจำต้องปฏิเสธไป เพราะทำไม่ทันจริงๆ

เมื่อผมถามว่าใครหางานมาให้ ประธานกลุ่มก็ส่งยิ้มไปทงนายกฯ ทองนาค ผมเลยเข้าใจทันที

ต่อมาผมสังเกตเห็นป้ายภาพที่ติดอยู่บนกำแพง เป็นภาพกิจกรรมที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม จัดอบรมเพิ่มเติมให้อีก 30 วัน ตั้งแต่ 23 กุมภาพันธ์ ถึง 23 มีนาคม 2559 เป็นหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ช่วยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

“เราออกแบบได้ ตัดเย็บ ทำได้มากขึ้น ลินค้าก็เริ่มหลากหลาย ทั้งเสื้อผ้าฝ้าย เสื้อพื้นเมือง กระเป่าเป้ กระเป๋าสะพายข้าง ซึ่งเขามาจ้างเราเย็บ ยิ่งในช่วงที่มีเครือข่ายมาดูงาน ตอนนั้นก็ทำให้เรามีฐานลูกค้าเพิ่มขึ้น” พี่ขวัญตากล่าว

นอกจากงานจ้างแล้ว ทางกลุ่มยังทำสต็อกของ ทั้งเสื้อ กระเป๋า เพื่อไปวางขายในยามที่ส่วนราชการเชิญไปออกร้าน เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

“ร้านประชารัฐก็ไปวางได้ แต่เราไม่มีของเยอะขนาดนั้น” สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งเสริม

รายได้แต่ละเดือนจากการเย็บผ้าไม่แน่นอน ช่วงมีงานมาก กลุ่มจะหักกำไรเข้ากลุ่มร้อยละ 20 แล้วจ่ายค่าแรงให้สมาชิก โดยคนหนึ่งได้ค่าแรงเฉลี่ยวันละ 100-200 บาท ยังไม่นับรวมผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของแต่ละคน อย่างประธานทำได้หลายอย่าง ก็มีรายได้หลายทาง

ผมสะดุดตาไปกับกระเป๋าเป้ที่พี่ขวัญตาหยิบมาให้ดู น่าเสียดายที่ไม่มีสต็อกไว้ ผมเดินดูพึมพำ ทำงาน ลมข้างนอกพัดโกรกมาเย็นสบาย ทุกคนเคยไปทำงานต่างถิ่นมาแล้วทั้งนั้น แต่วันนี้กลับมามีบ้าน จุดหมายปลายทางสุดท้าย หยิบจับสิ่งใกล้ตัวเป็นกิจวัตร ผมว่าดูมีความสุขดี...

กินอิมนอนอุ่น

Homestay

เมื่อต้องวนเวียนไปมาในบ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 และบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 พี่เอ็งจึงจัดให้ผมนอนแถวนี่ซะเลย จะได้เก็บบรรยากาศให้เต็มที่ ผมชอบบรรยากาศของสองบ้านนี้ หมู่บ้านเล็กๆ ที่สะอาดสะอ้านน่าอยู่...

โฮมสเตย์พัฒนา

พุ่มทา สุริยัน และภรรยา

บ้านหลังนี้เป็นเรือนไทย ตั้งอยู่ในบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ที่ 5 ภายในรั้วเดียวกันมีบ้านหลายหลัง ผมเข้าไปสวัสดิ์เจ้าของบ้านพุ่มทา สุริยัน และ บุญชู สุริยัน สองสามีภรรยาที่นั่งอยู่ใต้ถุนบ้านหลังเดิม

พ่อพุ่มทาเป็นคนอบอุ่นเสียจนผมรู้สึกประหม่า ด้วยตัวเองไม่ใช่เจ้านายคนเลยขอให้พ่อพุ่มทามองผมเป็นลูกเป็นหลานคนหนึ่งดีกว่า แกพาผมมานั่งที่เรือนไทยจัดหาน้ำท่ามาต้อนรับ โทนจะยังพัดลมมาเปิดเป่า แกนั่งลงแล้วบอกผมว่าแขกชุดใหญ่เพิ่งกลับออกไปเมื่อเที่ยงนี้เอง

ผมชวนคุยจนรู้ว่าพ่อพุ่มทาเป็นคนบ้านนี้ อยู่มาเนิ่นนาน ส่วนเรือนไทยนั้นเป็นของลูกสาวสองคน สร้างเตรียมไว้ หวังกลับมา

อาศัยในบั้นปลาย แต่ตอนนี้ยังทำงานอยู่ที่อื่น พ่อพุ่มทาจึงนอนเฝ้าให้ ยามที่ไม่ได้รับแขก

พ่อพุ่มทาเล่าว่าพื้นเพเป็นเกษตรกร ทำนาทำไร่กินอยู่อย่างเรียบง่าย เลยกังวลว่าจะต้อนรับขับสู้ได้ไม่ตี แต่ก็พยายามทำให้ดีที่สุด เวลาแขกมาพัก แกถึงกับย้ายมานอนตรงใต้ถุนบ้านเดิมเพื่อคอยดูแล

ส่วนเรื่องกับข้าวกับปลาเป็นหน้าที่ของแม่บุญชู เน้นอาหารพื้นถิ่น ทั้งปลาปิ้ง ปลาทอด ปลาเน็ง แจ่วบอง และซูพหน่อไม้ กินกับผักสดที่ปลูกไว้ อยากกินอะไรขอเพียงบอกเจ้าบ้าน

ในยามเย็นหากไม่ติดธุระ ขอให้ลองตามพ่อพุ่มทาไปพาวัววกกลับคอก จะได้ชมทิวทัศน์ของท้องทุ่ง และทางเข้าคอกวัวที่เป็นสวนมะม่วงขนาดย่อม บรรยากาศคอบอกเลยว่ากินขาด...

โสมสത്യแม่บุญมี

วิทิน และบุญมี ละอ่ำคา

ผมพักที่บ้านของ บุญมี ละอ้าคา และ วิทิน ละอ้าคา ในเขตบ้านเหล่าโพธิ์ชัย หมู่ที่ 4 เป็นบ้านสองชั้น เดว่ามาได้ทุนเคยเปิดโล่ง และเตี้ยกว่านี้ แต่คงยกขึ้นตอนต่อเติมชั้นล่าง แม่บุญมีบอกว่าจริงตามนั้น

แม่บุญมีเป็นแม่บ้าน ส่วนพ่อวิทินเป็น เกษตรกร เข้ามาพอวิทินจะสะพายกระติบข้าว ออกเดินไปท้องทุ่ง ส่วนแม่บุญมีอยู่ดูแล บ้าน ตอนนี้สบายตัวแล้วเพราะลูกทั้งสองคน ชายหนึ่งหญิงหนึ่ง เรียนจบทำงานทำการ ส่งเงินมาให้ใช้ทุกเดือน และช่วงเวลาเทศกาล จึงจะกลับบ้านสักครั้งหนึ่ง

บ้านของแม่บุญมีสะอาดสะอ้าน เดิน เท้าเปล่าเข้ามาที่รู้เลย ผมได้พักห้องที่มี เครื่องปรับอากาศ ที่เอ่เลือกบ้านนี้เพราะกลัว

ว่าผมจะร้อน พอเปิดประตูก็ได้กลิ่นเสื้อลอย มาแตะจมูก ภายในห้องเรียบง่าย มีที่นอนเล็ก วางบนเสื่ออีกชั้น เห็นแล้วคิดว่าคืนนี้คงนอน หลับฝันดี

ส่วนอาหารการกินนั้นเรียบง่าย อย่าง ต้มไก่ กุนเชียง ปลาทูทอด น้ำพริกกะปิ และ หมกหน่อไม้ ถึงแม่บุญมีจะออกตัวว่าทำ อาหารไม่เก่งนัก แต่จากที่กินอยู่หลายวัน ผมว่าอร่อยใช้ได้ทีเดียว แถมยังมีผลไม้ หลังอาหาร กาแฟก็จัดวางไว้พร้อม

ตอนเย็นแม่บุญมียังพาผมเดินไปดูสวน ซึ่งอยู่อีกฝั่ง ในสวนปลูกต้นไผ่ เลี้ยงไก่ และ มีผักสวนครัวไว้เก็บกินสารพัด ดูแล้วเพลินตา เพลินใจ อยู่ที่นี้หลายวันมีความสุขดี...

อาหารการกิน

What do we eat

คนหนองกุ้งสวรรค์ส่วนใหญ่ทำกับข้าว
กินในบ้าน ผมเดินทางไปในตำบลตลอด
หลายวัน แทบไม่เห็นร้านอาหารเลย พี่เอ๋
บอกว่ามีร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านอาหารตามสั่งบ้าง
แต่คนที่นี่ส่วนใหญ่ทำกับข้าวกินเอง หาร้าน
ของชำจำพวกขายสารพัดอย่างได้มากกว่า
ตกเย็นพอเข้าที่พัก ผมเลยอาศัยคุยกับแม่บุญมี
ถึงเรื่องอาหารการกินของคนที่นี่...

กินกันแบบฉบับหนองกงสวรรค์

ที่นี่มีวัตถุดิบอยู่มาก โดยเฉพาะผักสด ซึ่งมีอยู่แทบทุกครัวเรือน จะเด็ดมากินแกล้ม หรือนำไปปรุงก็แล้วแต่ แม่บุญมีเสิร์ฟคน ต่าบลหนองกงสวรรค์กินอยู่กับแบบเรียบง่าย มีผักสด ผักลวก แจ่วบอง และข้าวเหนียว ก็เพียงพอแล้ว ส่วนในโอกาสพิเศษจะต้มไก่ ใส่ใบมะขาม ปรุงรสให้ออกเปรี้ยว และเผ็ด เล็กน้อย กินกับข้าวสวยหรือข้าวเหนียว

อย่างตอนเย็นที่ผมนั่งรอแม่บุญมีทำ กับข้าว ก็มีเพื่อนบ้านมาเก็บบะโรอยู่ข้างบ้าน ผมเดินไปดูใกล้ๆ เห็นพี่เขาถือไม้ยาวที่ปลาย ผูกตะกร้าไว้ มองเข้าไปเห็นไข่มดแดง แต่เห็น มดแดงยัวเหยี้ยแล้วชนลูก พี่เขาว่าล้างน้ำแล้ว ก็เอาไปทำกับข้าวได้ มีทั้งเมนูหมกไข่มดแดง แกงหน่อไม้ไข่มดแดง แม้กระทั่งไข่เจียวก็ได้

พูดถึงเมนูหมก แม่บุญมีทำหมกให้ผมกินวันหนึ่ง โดยนำเห็ดปรุงเครื่อง ใส่ ใบโหระพา ตีไข่ ห่อใบตอง แล้วนำไปนึ่ง อร่อยทีเดียวเชียวล่ะ แล้วยังมีเมนูปลา ที่ผมได้กินคือปลาทูดอด แม่บุญมีเสิร์ฟ คนแถวบ้านทำส่งอยู่ เลยอดหนุนมาทอด ให้กิน แต่ถ้าเป็นช่วงที่ฝนเริ่มมา จะมีปลา หลากหลายกว่านี้ แกบอกว่ายถ้ามาตอนนั้น จะทำปลานึ่งจิ้มน้ำพริกให้กิน

ส่วนเมนูที่ขาดไม่ได้คือส้มตำ แถบนี้ต้อง ส้มตำปลาร้าเท่านั้น พี่เอถามผมว่ากินได้ไหม ผมตอบว่าได้ แล้วพี่เขาก็ส่ายหัวว่า ตอนไป กรุงเทพฯ กินส้มตำแล้วไม่อร่อยเหมือนที่บ้าน เพราะปลาร้าที่กรุงเทพฯ สู้แถวนี้ไม่ได้ ความนัว มันต่างกัน หลังจากได้ชิมส้มตำของที่นี่ ผมก็ เห็นด้วยเสียด้วยสิ...

เที่ยวชมยามเขื่อน

Sightseeing

ผมอยากไปเก็บภาพสถานที่ที่ท่องเที่ยว
พีแอนด์แนะนำว่าในอำเภอโกสุมพิสัยมีแหล่ง
ท่องเที่ยวเด่นอยู่สองแห่ง มาแล้วต้องลองไปดู
และแล้วก็ถึงเวลาออกลาดำบลหนองกุงสวรรค์
เพราะถัดจากสองที่นี้ จุดหมายของผมคือ
สนามบินขอนแก่น...

สะดืออีสาน

ชื่อก็บอกแล้วว่า 'สะดืออีสาน' แสดงว่าที่นี่คงเป็นจุดศูนย์กลางของภาคอีสาน แต่ที่เอื่บอกผมว่า จุดที่เป็นสะดืออีสานจริงๆ นั้นอยู่ลึกเข้าไป เดินทางไม่สะดวก ทางอำเภอจึงเลือกตรงริมถนนหลวง จัดทำเป็นจุดชมวิวถ่ายรูป มีฉากหลังเป็นบึงกุย แหล่งน้ำสาธารณะขนาดใหญ่ โดยสะดืออีสานนี้อยู่ห่างจากตำบลหนองกงสวรรค์ประมาณ 10 กิโลเมตร

บริเวณเดียวกันนี้ยังเป็นสวนสาธารณะที่ผู้คนมาออกกำลังกายหรือจอดพักรถ แต่

ในช่วงหน้าร้อน นักท่องเที่ยวมักจะขับผ่านไปเพราะอากาศร้อนจัด หรือไม่ก็ต้องมาชงเย็นซ่า

ผมมาตอนเที่ยงกว่า อากาศร้อนระอุ แสงแดดจ้าจนลบภาพความสวยงามของบึงกุยไปมากโข ชีวิตของคนที่นี่กับสายน้ำแห่งนี้ผูกพันกันเนิ่นนาน ผมมองผ่านกล้องเห็นบึงกุยและเห็นเรืออยู่ไกลลิบ ภาพแล้วภาพเล่าที่เฝ้าเก็บ จนรู้สึกเสียดา น้ำตาเริ่มไหล จึงเก็บกล้องแล้วเดินทางต่อ...

วนอุทยานโกสัมพี

ผมเดินทางต่อมาที่วนอุทยานโกสัมพี แหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของอำเภอโกสัมพลี้อยู่ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโกสัมพลี้อยู่ อำเภอโกสัมพลี้อยู่ จังหวัดมหาสารคาม พี่เอ๋กล่าวจากตำบลหนองกงสุวรรณค้ำมาที่นี้ ระยะทางประมาณ 10 กว่ากิโลเมตร

พื้นที่ของวนอุทยานแห่งนี้ทอดขนานไปกับลำน้ำชี พี่เอ๋บอกว่าคนนิยมมากันมากในช่วงหน้าแล้ง เพราะตรงบริเวณแก่งตาด ช่วงเดือนธันวาคมถึงพฤษภาคม น้ำจะตื้นเขิน น้ำไหลกระทบหินดานเป็นฟองคลื่น สามารถลงไปเดินเล่นและถ่ายรูปได้ แต่ต้องระวัง เพราะมีชาวคนเสียชีวิตบ่อยครั้ง

ผมลองค้นข้อมูลแล้วพบว่า วนอุทยานโกสัมพี เดิมคนท้องถิ่นเรียกว่า ‘บึงลิง’ หรือ ‘หนองบึง’ เป็นป่าดงดิบธรรมชาติที่อยู่ใจกลางชุมชน มีศาลปูตาที่คนอีสานเรียกว่า ‘ป่าดอนปูตา’ เป็นที่เคารพนับถือของชาว

โกสัมพลี้อยู่ เชื่อกันว่าฝูงลิงและสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเป็นสัตว์ของปูตา ต่อมาจังหวัดมหาสารคามเสนอขอให้กรมป่าไม้มาจัดการพื้นที่ และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวนอุทยาน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2519

ต้นไม้ที่นี่มีอายุค่อนข้างมาก ผมมองเห็นต้นยางใหญ่ ต้นตะแบก และต้นกระทุ่ม แหล่งอาศัยของ ‘ลิงแสมสีทอง’ ซึ่งเป็นพันธุ์หายาก แต่พี่เอ๋เตือนให้ผมระวัง เพราะเป็นลิงป่าที่ค่อนข้างซน

ด้านหน้าทางเข้าวนอุทยานโกสัมพี ยังมี ‘หลวงพ่อมิ่งเมือง’ พระพุทธรูปสมัยทวารวดี ลึงค์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองของชาวอำเภอโกสัมพลี้อยู่ ผมไม่ได้ลงไปกราบสักการะ ได้แต่นั่งรถผ่านเพราะต้องรีบไปขึ้นเครื่องบิน แต่บอกกับตัวเองไว้ว่า ถ้ามีโอกาสมาครั้งหน้า จะไม่พลาดอย่างแน่นอน...

บทส่งท้าย

The end

ที่เอ็งส่งผมถึงสนามบินขอนแก่นโดยสวัสดิภาพ หลังจากรำลាក់ันแล้ว ผมเข้าไปรับตัวที่เคาน์เตอร์ ในสนามบินมีผู้คนเดินขวักไขว่ สมกับที่เป็นเมืองเอกของภูมิภาค

เมื่อผ่านเครื่องเอกซเรย์เข้ามาแล้ว ผมพบว่าเครื่องบินยังไม่ถึง จึงหาที่นั่งเหมาะๆ แล้วทิ้งตัวลงบนเก้าอี้ด้วยความล้า กล่องสองตัวมีน้ำหนักค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเมื่อสะพายติดไหล่เป็นเวลานาน ตัวหนึ่งไว้ใช้ถ่ายวิว สถานที่ ส่วนอีกตัวหนึ่งสำหรับถ่ายคน โดยเฉพาะ

ระหว่างนั่งรอ ผมหยิบกล้องขึ้นมาเปิดดู

ภาพถ่ายผู้คน รอบนี้ผมถ่ายภาพมาเยอะทีเดียว รู้สึกประทับใจที่ได้เห็นและรู้จักชีวิตคนอื่น เป็นประสบการณ์ที่พิเศษอีกเช่นเคย

เสียงประชาสัมพันธ์ประกาศเรียกผู้โดยสารขึ้นเครื่อง ค่อนข้างตรงเวลา อีกชั่วโมงนิดๆ ผมก็ถึงบ้าน คินนี่คงหลับดี เข้ามาคอยว่ากันต่อ

ระหว่างยืนรอในแถว ทีเอไลน์มาถามเรื่องผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก ผมตอบไปว่ายังสนใจ ถ้าได้คิวทอเมื่อไรให้บอกกัน จากนั้นก็ทิ้งท้ายว่าขอบคุณสำหรับการดูแลเป็นอย่างดี และคงได้พบกันในอนาคตหน้า...